

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR

Ročník XXXII. • Jún 2024 • Číslo 6

Cvičenie STRONG COHESION

IDEB 2024

**Po stopách
M. R. Štefánika**

**Súťaž záchranárov
SALUS VITALIS**

**Rozhovor s veliteľom
Národnej gardy štátu Indiana
genmjr. R. Dale Lylesom**

Certifikát na Leopardy

V priestoroch 405. opravárenského práporu Martin v máji vyvrcholila príprava prvej časti dieľenských špecialistov na tank Leopard 2A4. Od 8. apríla do 10. mája sa príslušníci 14. tankového práporu Trebišov, 405. opravárenského práporu Martin, Základne výcviku a mobilizačného dopĺňovania Martin a 20. práporu logistiky Prešov pod vedením nemeckých špecialistov z podniku Rheinmetall Landsysteme oboznámili s podvozkom tanku. Všetci účastníci získali potrebný certifikát pre prácu s tankom Leopard 2A4. Veliaceho poddôstojníka opravárenskej čaty 14. tankového práporu Trebišov rotmajstra Romana Kelbela i jeho kolegov v kurze najviac oslovila rýchlosť a v porovnaní s tankom T-72 jednoduchá výmena motora. Pochvalovali si aj vysokú odbornosť nemeckých špecialistov a ich ústretovosť.

Jozef Žiak
Foto: autor, OS SR

Vážení čitateľky, vážení čitatelia,

mesiac máj mám rád podobne, ako ho máte radi vy. Nehovoriac o tom, že 15. mája mám narodeniny a za všetky blahoželanania a významnenania k mojej šesťdesiatke a trom desaťročiam tvorby o rezorte obrany a ozbrojených silách úprimne ďakujem. Lenže udalosť, ktorá sa stala v ten istý deň

v Handlovej, keď zákerný útočník veľmi vážne poranil predsedu vlády našej krajiny Roberta Fica, dala ostatnému 15. máju veľmi trpkú príchuť.

Občas si rád spomeniem na september v roku 2006, keď som mal možnosť vycestovať vládny špeciálom do Afganistanu. Okrem všetkého iného sa v aliančnej leteckej základni v Kábule uskutočnil neplánovaný futbalový zápas. Kto hral? Jedno družstvo tvorili naši vojaci nasadení v operácii ISAF. A druhé? Na malom betónovom ihrisku vykryval pravú stranu náčelník generálneho štábu generál Ľubomír Bulík. Na ľavej behal vtedajší minister obrany František Kašícký. Robert Kaliňák, vtedy minister vnútra, tvoril hru odzadu. Pribojným stredným útočníkom strieľajúcim góly bol predseda vlády Robert Fico. Neviem o tom, či v operácii NATO niekedy dala dokopy takýto hviezdny futbalový „mančaft“ iná aliančná krajina. To však nie je až také dôležité. Dôležité je, že hoci sa nehralo len naoko, hralo sa fér. A keď sa po zápase už oba v maskáčoch hrajúce tímy spoločne od fotili, držiac v tom afganskom prachu pred sebou slovenskú zástavu, s úsmevom si podali ruky. A to je dôležité. Nebyť podrazákom, falošným hráčom, alebo vrahom. Ale hrať fér, zablahoželať víťazovi, rešpektovať výsledky zápasu či volieb, rešpektovať jeden druhého a zostať človekom.

Minister obrany Robert Kaliňák spolu predsedom vlády Robertom Ficom či už v rámci činnosti vlády, ako aj Bezpečnostnej rady SR, riešili v minulých obdobiach veci týkajúce sa vojakov mnohokrát. Obaja pritom nepochybne vedia, že ak sa v našej krajine dá spoľahnúť na inštitúcie, ktoré sú ťažiskovou súčasťou stability štátu, tak Ozbrojené sily Slovenskej republiky k nim patria na čelnom mieste. Nie inak je to aj teraz. Len po 15. máji 2024 to azda všetci vnímame ešte intenzívnejšie. O to rýchlejšie želáme predsedovi vlády Robertovi Ficovi uzdravenie. A želajme si tiež pokoj na prácu, aj krajší začiatok leta.

Pavol Vitko, šéfredaktor

ČÍSLO MESIACA

100 detských dní

Myšlienka Medzinárodného dňa detí vznikla na Svetovej konferencii pre blaho detí vo švajčiarskej Ženeve v roku 1925. Na konferencii zástupcovia 54 krajín schválili deklaráciu, ktorá sa zaoberala chudobou, detskou prácou, vzdelaním a ďalšími otázkami týkajúcimi sa detí na celom svete. Po konferencii viacero vlád zaviedlo vo svojich krajinách Medzinárodný deň detí s cieľom urobiť deťom radosť a zároveň poukázať na problémy, týkajúce sa detí vo svete. Deň detí sa napríklad oslavoval už v roku 1925 v San Franciscu. Nie je úplne jasné, prečo bol zvolený práve 1. jún, no tento dátum je na svete najobľúbenejší, oslavuje sa v takmer tridsiatich krajinách, a to už 100 raz. Obrana pravidelne na Deň detí vyhlasuje výsledky výtvarnej súťaže žiakov základných škôl. Nájdete ich na stranách 4-5 tohto vydania.

Ilustrácia: Adela Kumanová, 11 rokov, Špeciálna ZŠ Ilava

6

12

16

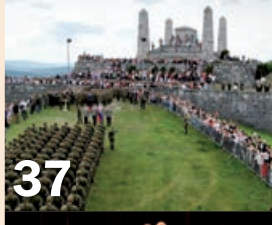
18

28

29

37

38

- 4 Víťazi súťaže Vojaci očami detí
- 6 Hodnotiace cvičenie Mnohonárodnej bojovej skupiny NATO na Slovensku
- 12 Medzinárodná konferencia a súťaž záchranárov
- 16 Rozhovor s veliteľom Národnej gardy štátu Indiana generálmajorom Rogerom Dale Lylesom
- 18 TÉMA: Po stopách Milana Rastislava Štefánika
- 24 Modernizácia vojenského dopravného letectva v Európe
- 26 Poľsko sa pripája k European Sky Shield Initiative
- 28 Malý sprievodca 21. storočím: Vesmír
- 29 IDEB Defence & Security
- 32 Ako vojenčili rádoví rytieri
- 34 Deň otcov v rovnošate
- 37 Vojenská prisaha na Bradle
- 38 Farár z väznice Peter Halkoci
- 41 Military English: The National Guard
- 42 Silové cvičenie ako nástroj zvýšenia pohybovej aktivity
- 45 Pribina v Povstaní
- 46 Západokarpatská operácia
- 47 Britský 9 mm samopal Sten Mark II.

NA TITULNEJ STRANE: Príslušník Armády ČR s UAV Puma na cvičení Strong Cohesion 2024 v Centre výcviku Lešť • Foto: SKKySIO

1

Výsledky 23. ročníka výtvarnej súťaže Vojaci očami detí 2024

Krásu ukrytá v detskom oku

5

V druhej polovici mája bola veľká aula Ministerstva obrany SR zaplavená tisíckami detských kresieb, malieb ba i plastík. Porota zložená z výtvarníkov, vojačiek a zamestnancov rezortu vyberala víťazov 23. ročníka súťaže Vojaci očami detí.

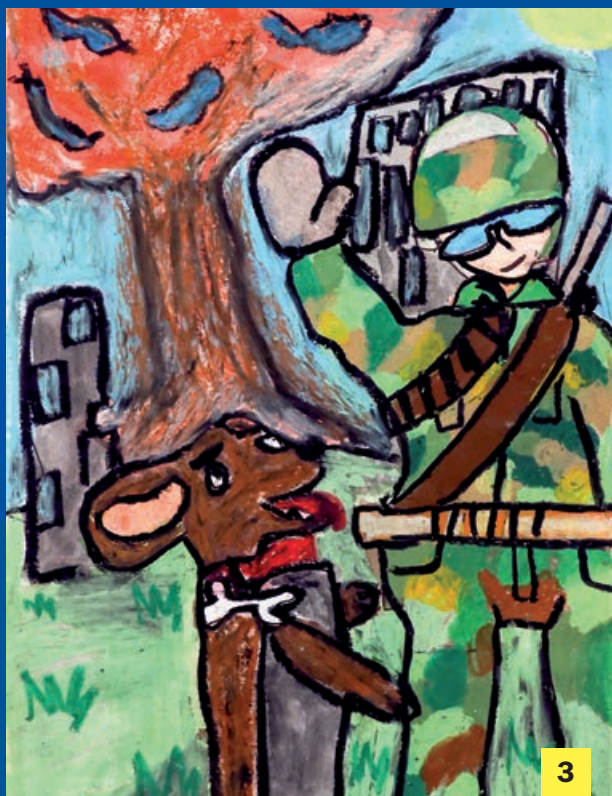
V roku 2002 časopis rezortu obrany vychádzal dvakrát do mesiaca. Obrana vtedy po prvý raz vyhlásila výtvarnú súťaž pre žiakov základných škôl, ktorá neskôr dostala názov Vojaci očami detí. Ani sa nechce veriť, že už uplynulo 22 rokov a dnes do súťaže často posielajú svoje obrázky deti účastníkov prvých ročníkov.

Minister obrany Slovenskej republiky, náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl Slovenskej republiky a redakcia Obrana vo februári vyhlásili 23. ročník súťaže Vojaci očami detí.

Veľmi nás teší, že súťaž si získala záujem detí, ale aj pedagógov a rodičov. Tohtoročných 2 340 výtvarných prác je tretí najvyšší počet v histórii. V kategórii Mladší žiaci súťažilo 1 839 prác, v kategórii Starší žiaci sme narátali 501 obrázkov. Do hry sa zapojilo 294 škôl a sedemnášť jednotlivcov.

Tohto roku sa v súťaži zišlo toľko kvalitných, nápaditých, tvorivých a vtipných výtvarných nápadov, že bolo naozaj veľmi ťažké vybrať z nich finalistov. Náročnú úlohu 17. mája na seba vzali členovia poroty výtvarníčka Ľubica Suchalová Harichová, ilustrátor

Martin Kellenberger, maliar a sochár František Guldan, majorka Lenka Zvalová z Generálneho štábu Ozbrojených síl SR, ktorá je tiež výtvarníčkou, rovnako ako slobodníčka Sára Puškášová z Veliteľstva posádky Bratislava, riaditeľka odboru strategickej komunikácie Kancelárie ministra obrany SR Soňa Žvačková, Mária Macáková z oddelenia marketingu Kancelárie ministra obrany SR, vedúci oddelenia rezortnej tlače Miloslav Ščepka a šéfredaktor Obrany Pavol Vitko. Po náročnom výbere a mnohých diskusiách rozhodli o víťazoch takto:

3

2

4

6

V KATEGÓRII MLADŠÍ ŽIACI

1. miesto: Nina Hozzová, ZUŠ, Smižany (obrázok 1)
2. miesto: Andrej Matušák, SZUŠ Ľubomíra Holmu, Trstená (obrázok 3)
3. miesto: Natália Möhwaldová, ZŠ Mlynská, Stropkov (obrázok 5)

V KATEGÓRII STARŠÍ ŽIACI

1. miesto: Sofia Lovásová, ZŠ M. R. Štefánika, Trebišov (obrázok 2)
2. miesto: Nela Jacková, ZŠ Pribinova, Trebišov (obrázok 4)
3. miesto: Lívia Pinkošová, ZUŠ, Vranov nad Topľou (obrázok 6)

Víťazi v oboch kategóriách získali diplomy, vecné ceny od Ministerstva obrany SR a Ozbrojených síl SR, no tiež finančné prémie: za prvé miesto 160 eur, za druhé miesto 130 eur a za tretie miesto 110 eur.

Srdečne im gratulujeme a želáme senzačné prázdniny. Ďakujeme však aj obetavým učiteľkám a učiteľom, mamičkám a oteckom – a už sa tešíme na budúci rok!

(aš)

Foto: Ivan Kelement

Posledné cvičenie pod českým velením

V Centre výcviku Lešť sa uskutočnilo hodnotiace cvičenie Mnohonárodnej bojovej skupiny NATO na Slovensku Strong Cohesion 2024. Zúčastnili sa na ňom jednotky z Českej republiky, Nemecka, USA, Slovinska a Slovenska, ako aj Španielska, ktoré prevezme 1. júla velenie nad zoskupením.

Celkovo sa na cvičení, ktoré riadil veliteľ 2. mechanizovanej brigády OS SR brigádny generál Róbert Kecső, zúčastnilo takmer 1 500 vojakov šiestich armád NATO so 400 kusmi vojenskej techniky.

Spolupracujúca šesťka

Úlohou mnohonárodného koordinačného prvku, v poradí už štvrtej a poslednej rotácie Mnohonárodnej bojovej skupiny NATO na Slovensku (MN BG SVK) pod velením Česka, bolo zabezpečiť vedenie a koordináciu. Veliteľ zoskupenia český plukovník Petr Blecha prevzal plnenie operačnej úlohy 16. januára. Čo bolo podľa neho hlavným cieľom cvičenia? „Išlo o cvičenie založené na konflikte vysokej intenzity. Teda presne takého, aký dnes prebieha na východnej hranici NATO. Preto cieľom bolo preveriť pripravenosť mnohonárodného práporu. Postupne prešiel systémom hodnotenia operačnej pohotovosti podľa spoločných štandardov NATO a dosiahol oficiálnu spôsobilosť. Teda, že celá jednotka,

systémy velenia a riadenia, vrátane jej techniky a výzbroje vyhovujú definovaným normám a kritériám.“

Priznáva, že úloha vytvoriť z piatich národných súčastí plnohodnotné a fungujúce mnohonárodné zoskupenie nebola jednoduchá. Veľmi oceňuje prácu, ktorú urobil veliteľ mnohonárodného práporu podplukovník Radek Šoman. V jeho podriadenosti boli okrem iného štáb práporu, veliteľská rota, mechanizovaná rota, mìnometná batéria (aj so slovenskou mìnometnou čatou), rota bojovej podpory (všetko z Armády Českej republiky) a ďalšie bojové jednotky, každá v sile roty z Nemecka, Slovinska a USA.

V rámci českého kontingentu tvorili jeho väčšinu príslušníci 71. mechanizovaného práporu z Hraníc, ktorý nadväzuje na tradície 2. čs. jazdeckého pluku. Útvar nesie historický názov Sibírsky, po čs. legionároch. Súčasťou vybavenia českých vojakov bolo aj spojovacie obrnené vozidlo Titus 6×6, ktoré sa vôbec po prvý raz predstavilo na zahraničnej misii. Príslušníci

mechanizovanej roty disponujú BVP-2. Ďalej majú českí vojaci vo svojej výbave ľahké obrnené vozidlá Iveco, kolesové obrnené veliteľsko-štábne vozidlo Pandur 8×8 či 120 mm mínomety prevážané na vozidlách Tatra. Okrem hranického práporu sú súčasťou českého kontingentu aj príslušníci mechanizovanej roty 73. tankového práporu z Přáslavic či 13. delostreleckého pluku Jince a ďalších súčastí AČR.

Súčasťou sú aj nemeckí vojaci v sile posilnenej obrnenej roty. Je zložená z príslušníkov 92. práporu obrnenej pechoty (pancierových granátnikov) z Münsteru, ktorý je najstarším obrneným prvkom pechoty Bundeswehru. Ale aj zo 141. zásobovacieho práporu Neustadt am Rübenberge, ktorý sa skladá z logistov, ženistov či zdravotníkov. Hlavnou zbraňou nemeckých vojakov je moderné bojové vozidlo pechoty Puma. Okrem toho majú k dispozícii aj obrnené vozidlá Dingo a Boxer, ktoré využívajú na prieskum, podporu a evakuáciu ranených. V ich zostave je aj v-prostřovací vozidlo Büffel a transportér ťažkej techniky Elefant.

Treťou najpočetnejšou silou v rámci mnohonárodného práporu je rota amerického 33. jazdeckého (mechanizovaného) pluku, ktorý je súčasťou 3. brigády 101. výsadkovej divízie z Fort Campbell. Vo výzbroji má rôzne verzie obrnených vozidiel HMMWV (Humvee). Slovensko je v MN BG SVK zastúpené príslušníkmi 10. pešieho pluku, ktorý je súčasťou 1. brigády slovenských ozbrojených síl z Lubľane. Vo výzbroji má predovšetkým kolesové obrnené vozidlo Valuk, čo je vlastne zlepšená verzia Panduru 6×6.

Španielski vojaci predstavovali na cvičení protivníka. Sú súčasťou 7. brigády BRILAT (ľahká výsadková pešia brigáda) z regiónu Galícia v severnom Španielsku. Disponujú rôznorodými zbraňami a systémami spoločne s obrneným vozidlom VAM-TAC. Brigáda sa v uplynulom období zúčastnila na medzinárodných operáciách a misiách v Bosne a Hercegovine, Kosove, Afganistane, Iraku, Libanone či v Mali.

Slovenská stopa

Na cvičení Strong Cohesion ju predstavoval riadiaci cvičenia brigádnym generál Róbert Kecő, príslušníci veliteľstva a štábu jeho 2. mechanizovanej brigády Prešov a tak isto vojaci mínometnej čaty 13. mechanizovaného práporu Levice s mínometmi vzor 97 kalibru 98 mm.

Veliteľ jednotky, ktorá pôsobila v zostave českej mínometnej batérie, poručík Jozef Ličko pripomína, že ich hlavnou úlohou počas cvičenia bola palebná podpora manévrových jednotiek. Ako vyzerala? „V jednotlivých fázach cvičenia si príslušníci našej čaty preverili najmä reakciu na vyžiadanie palebnej podpory. Absolvovali presuny pri zmene palebných postavení, ale aj činnosť pri napadnutí jednotky,“ hovorí veliteľ čaty a dodáva: „Svoje umenie predviedli aj naši zdravotníci, ktorí si spolu s kolegami z Armády ČR precvičili ošetrovanie pod paľbou a odsun ranených z bojiska. Musím vyzdvihnúť taktickú prácu vodičov, ktorí to nemali v ťažkom, rozmočenom teréne jednoduché. Napriek tomu ju úspešne zvládli.“

„Bolo to cvičenie založené na konflikte vysokej intenzity. Teda presne takom, aký dnes prebieha na východnej hranici NATO. Cieľom bolo preveriť pripravenosť mnohonárodného práporu. Postupne prešiel systémom hodnotenia operačnej pohotovosti podľa spoločných štandardov NATO a dosiahol oficiálnu spôsobilosť.“

plukovník Armády ČR Petr Blecha
veliteľ 4. rotácie MN BG SVK

V závere cvičenia si slovenskí vojaci vyskúšali uvoľnenie vozidla s pomocou príslušníkov AČR. Aj túto úlohu bez väčších komplikácií prekonal, čo ocenil aj veliteľ českej mínometnej batérie. Cvičenie preverilo zladenosť slovenskej mínometnej čaty v zostave batérie. Potvrdilo sa, že ako súčasť batérie sú pripravení úspešne plniť úlohy. Podľa veliteľa čaty medzi ťažkých jednotky jednoznačne patrili veliaci poddôstojník rotiny Ivan Slabey, desiatnik Šimon Štefanka a slobodník Patrik Kišš. Za svoju prácu ich ocenil písomnou pochvalou riadiaci cvičenia brigádný generál Róbert Kecső.

Na adresu mínometnej čaty 13. mechanizovaného práporu Levice, ktorá bola doplnená z ostatných súčastí útvaru i celej 1. mechanizovanej brigády, generál spokojne konštatoval: „Sú súčasťou českej mínometnej batérie. Odviedli veľmi dobrú prácu. Splnili všetky výcvikové úlohy. V plnení streleckých úloh boli presní, čo zdôraznil aj český veliteľ batérie. Pôso-

benie v rámci českej batérie im veľmi pomohlo. Po odbornej stránke vyrástli. Keď porovnáam ich pripravenosť v decembri, keď prišli a teraz, tak vidieť veľký kvalitatívny posun vpred. Urobili úžasný pokrok.“

Svoju doterajšiu spoluprácu s veliteľom 4. zoskupenia MN BG SVK plukovníkom Petrom Blechom a jeho štábom hodnotí generál ako nadštandardnú. Rovnako ako komunikáciu a spoluprácu s českým veliteľstvom pre operácie, ktoré bolo zodpovedné za certifikáciu jednotky v súlade s metodikou CREVAL pod vedením brigádneho generála Jozefa Trojánka.

A čo dali cvičenia a spolupráca s českou stranou a vôbec s MN BG SVK generálovi, jeho štábu a veliteľstvu 2. mechanizovanej brigády? „Za najväčšie pozitívum našej spolupráce považujem vzájomnú výmenu skúseností v oblasti integrácie spôsobilostí rôznych krajín NATO a zbraňových systémov v jednej organickej jednotke. Teda aj operačných postupov

a taktiky na úrovni prápor. Ďalšou pozitívnou skúsenosťou bola bezproblémová integrácia vybraných príslušníkov MN BG SVK v rámci štruktúr certifikačného cvičenia na rôznych, aj na riadiacich pozíciách. V neposlednom rade oceňujem vzájomnú flexibilitu a ochotu splniť stanovenú úlohu. Ale okrem výmeny skúsenosti z nášho vojenského prostredia, môžeme hovoriť aj o priateľstve, ktoré bude pokračovať medzi príslušníkmi aj po skončení nasadenia 4. zoskupenia MN BG SVK. Spolupráca v nasledujúcom období je aj na základe našich nadštandardných vzťahov s príslušníkmi 7. mechanizovanej brigády Armády Českej republiky vysoko pravdepodobná.“

Príchod Španielov

Brigádny generál Róbert Kecsó vysoko oceňuje prácu a vysoké nasadenie profesionálnych vojakov z velenia a štábu 2. mb. Napríklad plukovníka Maroša Kmeca, podplukovníkov: Martina Ocilku, Denisa Gábora a Matúša Oláha, majorov Slavomíra Demjanoviča, Martina Pizúra, kapitána Ľubomíra Kendereša a ďalších. Pri príprave cvičenia a jeho priebehu nadviazali slovenskí vojaci a velitelia kontakty s príslušníkmi španielskej armády, ktorá 1. júla prevezme velenie MN BG SVK. Aj keď generál pripomína, že prvý vzájomný kontakt s nimi bol už počas predchádzajúceho certifikačného cvičenia rotácie MN BG SVK pod vedením plukovníka Vybíhala. Súčasný veliteľ nasadeného španielskeho mechanizovaného práporu podplukovník Miguel Sanchez bol spolu s tímom prítomný ako pozorovateľ počas certifikačného cvičenia mnohonárodného práporu.

„Už vtedy detailne komunikoval s mojim štábom o spôsobe prípravy a uskutočnenia cvičenia. Po príchode španielskych jednotiek do Centra výcviku Lešť sa ukázalo, že sú mimoriadnym prínosom pre samotné cvičenie Strong Cohesion 2024. Svojou účasťou na všetkých plánovacích konferenciách spojených s prípravou cvičenia pod vedením plukovníka Gonzaleza Alavarada preukázali nesmiernu ochotu spolupracovať ako plnohodnotný člen NATO so svojimi partnermi na tomto cvičení. Už sa tešíme na našu ďalšiu vzájomnú spoluprácu,“ konštatuje riadiaci cvičenia Strong Cohesion 2024 brigádny generál Róbert Kecsó.

Jozef Žiak • Foto: autor, MN BG SVK

< ANKETA >

V Centre výcviku Lešť sa uskutočnilo posledné cvičenie MN BG SVK Strong Cohesion 2024 pod českým velením zoskupenia. Ako ho zhodnotili účastníci?

Brigádny generál Róbert Kecsó, riadiaci cvičenia

veliteľ 2. mechanizovanej brigády OS SR:

„Naše veliteľstvo 2. mechanizovanej brigády Prešov nemalo po prvý raz za úlohu pripraviť podmienky na certifikáciu medzinárodného práporu MN BG SVK. Snažili sme sa sériou plánovacích konferencií s účasťou všetkých zainteresovaných strán, aj veliteľstva pre operácie AČR, také podmienky vytvoriť. Dostal som dôveru opäť byť riadiacim cvičenia Strong Cohesion. Som veľmi spokojný, že sa nám podarilo splniť základné ciele cvičenia: vytvoriť podmienky na samotnú úspešnú certifikáciu. V rámci cvičenia sme pripravili asi 50 situácií, aby v nich certifikovaná bojová skupina preukázala svoje spôsobilosti a kapacity a splnila požadované podmienky. Som rád, že boli úspešne splnené.“

Plukovník Petr Blecha

veliteľ štvrtého úlohového zoskupenia MN BG SVK:

„Hodnotiace cvičenie podľa metodiky NATO ukázalo, že všetci príslušníci štábu a jednotiek MN BG SVK splnili svoje úlohy. To sa ukazovalo už v prípravných cvičeniach. Vojaci piatich národov, doplnení o španielskych vojakov, cvičia spolu už od januára. Ako veliteľ tohto zoskupenia som rád, že splnili všetky úlohy. A nie je to len o previerke CREVAL a kontrole zladenosti, ale aj o vzájomnej komunikácii a spolupráci medzi vojakmi všetkých zúčastnených armád. Je to dobrá správa do sveta, že na Slovensku je dobre pripravená mnohonárodná jednotka NATO, pripravená rýchlo reagovať a splniť všetky úlohy, ktoré má pri prípadnej obrane jej východného krídla.“

Brigádny generál Josef Trojánek

vedúci CREVAL tímu, Veliteľstvo pre operácie AČR:

„Naša hodnotiaca komisia postupovala podľa štandardov NATO. Každá jednotka má predpísaný rozsah kritérií, schopností, ktoré musí dosiahnuť. Úlohu prejsť systémom hodnotenia operačnej pohotovosti podľa spoločných štandardov NATO a potom dosiahnuť oficiálnu spôsobilosť, že celá jednotka, systémy velenia a riadenia, vrátane jej techniky a výzbroje vyhovujú definovaným normám a kritériám Severoatlantickej aliance, sme splnili. Nezaznamenali sme žiadny kľúčový nedostatok. Jednotka, ktorá predstavuje úlohové zoskupenie z piatich národov, je schopná viesť bojové operácie a s nimi súvisiace podporné operácie. Preto bola celkovo hodnotená ako: Schopná operačného nasadenia!“

Plukovník Andrés Gonzáles Alvarado

veliteľstvo 7. brigády BRILAT:

„Našou úlohou je posilnenie východného krídla Aliancie spolu s vojakmi ďalších spojeneckých krajín. V rámci cvičenia sme predstavovali opozičné sily. Spoločne s cvičením na jeseň minulého roka bolo pre našich španielskych vojakov, veliteľov a príslušníkov štábu dobrou prípravou na prevzatie velenia celého medzinárodného zoskupenia od 1. júla tohto roka. Oceňujem ústretovosť domáceho Slovenska a všetkých zúčastnených krajín voči nám. Ukázala sa výborná spolupráca a pripravenosť armád NATO na ochranu jednotlivých členov Aliancie.“

1

3

2

4

5

1 Deň víťazstva nad fašizmom

Ôsmeho mája uplynulo 79 rokov od ukončenia druhej svetovej vojny v Európe. Príslušníci Veliteľstva posádky Bratislava sa podieľali na zabezpečení pietneho aktu kladenia veniec v hlavnom meste SR na Slavíne za prítomnosti premiéra SR Roberta Fica, zástupcov diplomatických zborov akreditovaných v SR a predstaviteľov štátnej správy a samosprávy. Deň víťazstva nad fašizmom si na Slavíne util aj štátny tajomník Igor Melicher. Zvolený prezident Peter Pellegrini si sviatok pripomenul v areáli Múzea SNP v Banskej Bystrici. Náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Daniel Zmeko, veliteľ Národnej gardy štátu Indiana generálmajor R. D. Lyles, zástupcovia diplomatických zborov, velenie Ozbrojených síl SR a primátor mesta Liptovský Mikuláš Ján Blcháč položili vence pri Pamätníku a vojenskom cintoríne Háj-Nicovô v Liptovskom Mikuláši.

2 Zmluvy s Azerbajdžanom

Podpredseda vlády SR a minister obrany Robert Kaliňák s predsedom vlády SR Robertom Ficom a ďalšími členmi slovenskej delegácie navštívili Azerbajdžan. Cieľom rokovani s najvyššími predstaviteľmi na čele s prezidentom Ilhamom Alijevom bolo prehĺbenie spolupráce oboch krajín vrátane obrany a bezpečnosti, ako aj zintenzívnenie kooperácie v rámci obranného priemyslu. Robert Kaliňák podpísal s azerbajdžanským ministrom obrany generálpukovníkom Zakirom Hasanovom dohodu o spolupráci a s ministrom obranného priemyslu Azerbajdžanu Vugarom Mustafajevom prijal memorandum o porozumení, ktorým sa obe strany dohodli na budúcej spolupráci vo vojensko-technickej oblasti.

3 Misia v Malajzii

Po návšteve Azerbajdžanu zamieril podpredseda vlády SR a minister obrany Robert Kaliňák do Malajzie. Stretnutie s tamojším ministrom obrany Mohamedom Khaledom sa nieslo v znamení ďalšieho rozvoja obojstrannej spolupráce. Robert Kaliňák prišiel podporiť produkt slovenského obranného prie-

myslu – húfnicu BIA, ktorá je spolu s francúzskym systémom vo finálnom výbere pre malajské ozbrojené sily. Prezradil, že jedna zo zmlúv je už v záverečnej fáze rozhodovacieho procesu. „Ak sa to podarí, Slovenská republika znova získa veľmi významný kontrakt, ktorý pomôže zviditeľniť náš obranný priemysel a jeho produkty,“ pripomenul. Úspešná bola aj účasť SR na veľtrhu obrannej techniky Defence Services Asia v Kuala Lumpur.

4 Návšteva veliteľa Národnej gardy

Na pozvanie náčelníka Generálneho štábu OS SR generála Daniela Zmeka na trojdňovú oficiálnu pracovnú návštevu zavítal veliteľ Národnej gardy štátu Indiana generálmajor R. D. Lyles. Zúčastnil sa na pietnom akte na Mohyle generála M. R. Štefánika v Brezovej pod Bradlom, stretol sa s podpredsedom vlády a ministrom obrany SR Robertom Kaliňákom a bol hosťom zbrojárskeho veľtrhu IDEB. Pri príležitosti 30. výročia spolupráce Ozbrojených síl Slovenskej republiky a Národnej gardy Indiany sa uskutočnil slávnostný nástup v priestoroch bansko-bystrického Múzea SNP. Generálmajor R. Dale Lyles na ňom predniesol proklamáciu guvernéra Indiany, vydanú pri príležitosti osláv 30. výročia programu partnerstva. Slovenským a americkým vojakom odovzdal vojenské medaily a vyznamenania za osobitný prínos k rozvoju programu.

5 Slovenský štít 2024

Priestory Centra výcviku Lešť, posádky naprieč celou Slovenskou republikou spolu so Spoločným operačným veliteľstvom a príslušníkmi z ostatných zložiek OS SR sa od 13. do 30. mája stali dejiskom deviateho ročníka cvičenia Slovenský štít. Spolupodieľali sa na ňom vojaci z Mnohonárodnej bojovej skupiny NATO na Slovensku, Gruzínska, Maďarska, Poľska, Španielska a príslušníci Národnej gardy štátu Indiana. Cvičenie preverilo veliteľstvo a štáb 2. mechanizovanej brigády i ďalšie veliteľstvá a štáby plukov, práporov a oddielov pozemných síl pri plánovaní a riadení defenzívnej operácie na území Slovenskej republiky s podporou koalíčných jednotiek.

PERSONÁLNY ÚRAD OS SR v Liptovskom Mikuláši

ODDELENIE VÝCHOVNÝCH A KULTÚRNYCH ČINNOSTÍ

CELOREZORTNÉ SÚŤAŽNÉ PREHLIADKY

FotoAtak 2024

Kategórie: Ozbrojené sily vo fotografii
Voľná tvorba

Galéria MIL 2024

Kategórie: Maliarstvo, sochárstvo
Úžitkové umenie
Detská tvorba

Uzávierka súťažných prehliadok 2. október 2024

osveta.mil.sk
personal.mil.sk

11. ročník medzinárodnej odbornej konferencie a súťaže záchranárskych posádok
POUČME SA Z MINULOSTI – LEŠŤ 2024

Výbuchy, zadymenia a Slepá baba

„Krvácam, bolííí!“ „Božééé, ja tu nechcem zomrieéééé!“ „Pomôžte najskôr mnééé...“
počť zúfalé výkriky z pološera budovy, ktorá v Centre výcviku Lešť predstavuje
banku po prepadnutí lupičmi.

Výbuch plynu a veľký počet zranených v pizzerii, teroristický útok na strednú školu či lúpežný prepád so streľbou v banke – aj to boli námety jednotlivých epizód 11. ročníka medzinárodnej súťaže záchranných posádok, ktorá sa uskutočnila 2. a 3. mája v Centre výcviku Lešť. Organizáciu zastrešovalo občianske združenie Salus Vitalis a na organizácii sa tradične podieľal rezort obrany a Ozbrojené sily SR. Spolu 40 záchranných posádok tvorili vojenský zdravotníci, tímy profesionálnych záchranárov s lekármi, aj bez lekárov, členovia Slovenského Červeného kríža, študenti odboru urgentná zdravotná starostlivosť zo Slovenska a Čiech. Participovali príslušníci Policajného zboru SR, hasiči a členovia civilnej obrany. Spolu 340 záchranárov a 80 figurantov zo zdravotníckych odborov Katolíckej univerzity v Ružomberku sa mohlo zúčastniť na odbornej konferencii zameranej na manažment udalostí s hromadným postihnutím osôb. Jej názov bol Poučme sa z minulosti. A už len na dôvažok, súčasťou jedného z tímov bol už opakovane herec Michal Kubovčík.

Šesť zranených v banke

„Konkrétne pri prepade banky máme šesť zranených. S teroristami je však vyjednané dočasné prímerie a rukojemníci mali možnosť vyžiadať si pomoc záchranných zložiek. Hliadka záchranárov vchádza dovnútra a jej úlohou je ošetrovať zranených. Podľa závažnosti ich majú za úlohu rozdeliť, ako aj vyniesť do zóny, ktorá je čistá. V nej potom policajti kontrolujú, či medzi zachránenými nie je skrytý niekto z teroristov,“ vysvetľuje štábná nadrotmajsterka Silvia Simová, hlavná sestra Ústrednej vojenskej nemocnice SNP – FN Ružomberok. Jej úlohou je hodnotiť kvalitu zásahu záchranárov v stanovenom čase. Dodáva: „V rozhodcovskom tíme som na Salus Vitalis už azda desiaty raz. Je to skvelá a na slovenské pomery výnimočná výcviková súťaž. Prepája nielen ministerstvá vnútra, zdravotníctva a obrany. Dôležité je, že spája všetky súčasti

integrovaného záchranného systému, plus ďalších záchranárov či študentov v zdravotníckych špecializáciách.“

No nielen to. Ak má byť ťažiskovým benefitom súťaže využiť nadobudnuté poznatky a skúsenosti v praxi, má k tomu čo povedať práve štrnrtm. Silvia Simová: „Keď 17. novembra 2021 vypukol v jednej z našich nemocničných budov požiar a bolo treba okamžite evakuovať pacientov, boli sme vďační aj za skúsenosti práve z týchto nácvikov na Lešti.“ Aj preto sa v prvý deň Salus Vitalis na sprievodnej konferencii zúčastnili tiež dve desiatky civilných sestier z Ústrednej vojenskej nemocnice. Či už z urgentu, traumatológie, chirurgie, neurochirurgie. Hlavnou témou boli udalosti s hromadným postihnutím osôb. Prednášali aj dvaja príslušníci Policie Českej republiky, ktorí zasahovali po teroristickom útoku na Filozofickej fakulte pražskej Univerzity Karlovej vlni v decembri.

A ešte otázka – kto a prečo vymyslel takýto scenár bankovej lúpeže, čiže jedného z desiatky stanovišť Salus Vitalis? „Ak niekto pozeral španielsky seriál Money Heist, alebo aj Papierový dom, mohol by definovať, že to bol náš inšpiračný zdroj. No niečo podobné sa, bohužiaľ, môže stať aj naozaj,“ konštatoval desiatnik Jakub Otakar Hrabák, mladší zdravotník slúžiaci na urgentnom príjme ÚVN Ružomberok, tvorca uvedenej „bankovej“ úlohy a hlavný rozhodca na stanovišti. Na ďalšom stanovišti si zase major Peter Vikuškovič z odboru výcviku Prezídia Policajného zboru SR vymyslel strieľajúceho útočníka v strednej škole, pričom hliadky museli vykonávať všetku činnosť v uzatvorenej budove, nakoľko okolie bolo vyhodnotené ako nebezpečné.

Súťaž záchranných hliadok Salus Vitalis bola samostatne vyhodnocovaná v piatich kategóriách. Spomedzi profesionálnych záchranárov zvíťazil tím z Trenčína. V rámci ozbrojených síl boli najlepší vojenský zdravotníci z 5. pluku špeciálneho určenia Žilina.

Priestrelý a prvá pomoc

Študenti z Katolíckej univerzity v Ružomberku, zväčša tí, ktorí navštevujú nepovinný predmet Úvod do vojenského zdravotníctva, boli pravdaže zranení len naoko. No ako figuranti pôsobili takmer reálne. Či už s nalepenými alebo na-

Hlavná rozhodkyňa Salus Vitalis kpt. L. Marenčíková, štátna tajomníčka Ministerstva vnútra SR L. Kurilovská a riaditeľka súťaže L. Tomčányová

farbenými zraneniami, ako aj úpenlivým volaním o pomoc a vzdychmi bolesti.

„Je to pre nás mimoriadne zaujímavé aj náučné. Sme tu po prvý raz a doslova otvárame oči,“ konštatovali študentky 2. ročníka ošetrovateľstva Martina Stolárová a Terézia Štekláčová. Jedna mala akože priestrel ramena, druhá priestrel hrudníka. „Budeme ošetrovatelky, staráme sa už o pacientov dovezených do nemocnice a toto je vlastne samotné miesto hromadného incidentu a sériových zranení. Preto je to pre nás nový uhol pohľadu. No určite sa nám to môže zísť niekde v zdravotníckom zariadení a nikdy neviete, či nebudete musieť resuscitovať hocikde na ulici.“

Študent urgentnej zdravotnej starostlivosti Peter Balco hovorí: „Niekedy sú na stanovišti o čosi dlhšie prestoje medzi príchodom jednotlivých záchranárskych hliadok. No chápem, že ťažko zorganizovať všetko na sekundu. Určite však náš výjazd na Lešť stojí za to, lebo ako študenti niečo podobné nemáme šancu ani vidieť, nieto ešte zažiť.“ A či študent Peter Balco nerozmýšľa o vojenskej uniforme? „Môj prvý plán bol slúžiť v civilnej záchranke, aktuálne je pre mňa ar-

máda alternatíva číslo dva. Zatiaľ je to 50 na 50, no najskôr musím skončiť bakalára.“

Bolesť, panika, odolnosť

„Centrum výcviku Lešť je maximálne vyťažené a aj keď sme skoro stále plní, pre Salus Vitalis vždy nájdeme priestor a čas. Sú to ľudia, ktorí zachraňujú životy, prichádzajú z viacerých rezortov spojení záchranárskym srdcom a sú pritom mimoriadne profesionálni a slušní. Zaslúžia si našu ústretovosť,“ ocenil riaditeľ CV Lešť Anton Maštalský.

„V ideálnom stave si viem predstaviť, že by sa niečo podobné ako Salus Vitalis organizovalo nie iba raz za rok, ale aspoň každé tri mesiace,“ prízvukuje Radovan Bránik, veliteľ tímu krízovej intervencie Modrý anjel a zároveň bezpečnostný expert. Na Lešť prišiel prvý raz aj s piatimi kolegami, sú tu v pozícii pozorovateľov. „Pri hromadných zraneniach je kľúčové poskytnúť psychosociálne potreby v perytraumatickom čase,“ povie odbornou rečou, pričom je jasné, prečo v jeho Modrom anjelovi pôsobi viacero psychológov. Vráťane majora v. z. Miroslava Čápka, ktorý bol v rokoch do polovice minulého desaťročia osem rokov hlavným psychológom OS SR. Poznamenáva: „Je super, keď sa môžu dať dohromady všetky záchranárske zložky, aby spolupracovali pri nácviku zásahov tohto typu. To ich nikto v žiadnej učebni nenaučí.“

Des. J. O. Hrabák a šbnrtm. Silvia Simová na stanovišti Prepad banky

Nehovoriac o tom, že tu sa stretávajú aj s tým, s čím sa inde na výcviku nestretnú – a to je streľba, výbuchy, zadymenie. Na zvyšovanie psychickej odolnosti je skvelé aj jačanie, zdesenie, bolesť a panika figurantov. Takže fakt snímam klobúk.“

Policaji a poďakovanie

Na viacerých pozíciách pri jednotlivých zásahoch asistujú a zasahujú aj policajné hliadky. To doteraz na Salus Vitalis nebolo. „Áno, policajné hliadky sú tu po prvý raz v histórii našej súťaže. Je ich osem, z každého policajného riaditeľstva vyslali jednu,“ konštatuje Dagmar Tomčányová, zakladateľka a duša podujatia, štatutárka OZ Salus Vitalis. „V rámci súčinnosti integrovaného záchranného systému chceme, aby policajti boli pripravení najmä pri vysokoprofilových incidentoch, keď sa očakáva, že prevezmú pozíciu veliteľa zásahu. To znamená, že aj oni potrebujú ovládať problematiku manažmentu riešenia udalostí s hromadným postihnutím osôb. Navyše, pre zdravotníkov sú dôležití aj preto, lebo pri

mnohých podobných udalostiach sú to práve príslušníci policajného zboru, ktorí preberajú zodpovednosť za bezpečnosť záchrannárskych hliadok,“ uviedla D. Tomčányová. Verí, že v budúcnosti sa zapoja aj príslušníci Vojenskej polície. Ocenila všetkých rozhodcov z vojenského prostredia – od Veliteľstva vojenského zdravotníctva cez Ústrednú vojenskú nemocnicu, až po prápor RCHBO z Rožňavy. Plus súťažiacich a spoluorganizátorov. „Veľmi ďakujem za ústretovosť rezortu obrany, ktorý aj takto pomáha príprave integrovaného záchranného systému na mimoriadne udalosti a pomáha zvyšovať bezpečnosť nás všetkých.“

Nič podobné radšej nezažiť

Na pozícii s názvom Slepá baba práve plní úlohu zdravotnícky tím 65. prieskumného práporu Prešov pod velením rotného Tibora Jenča. „Situácia je rozohraná tak, že v objekte pizzerie bol nahlásený výbuch. Prostredie v miestnostiach je totálne zadymené a len od hasičov vieme, že vnútri sú štyria zranení. Podľa ich pokynov vnikneme do objektu a naším cieľom je zachrániť ich životy.“ Rotný T. Jenčo je zdravotník – záchranár, slúži už 14 rokov a na podobnom podujatí je po prvý raz. „Otváram oči, je to na veľmi vysokej úrovni a akoby šité aj na nás,“ dodáva.

Už od prvého ročníka na súťaži Salus Vitalis participuje kapitánka Lucia Marenčíková, vojenská lekárka, anesteziologička. „Zmysel nácviku záchrany ľudí pri rôznych hromadných nešťastiach je mimoriadne dôležitý. No a keďže lekárske povolanie vnímam tiež ako záľubu a svoje poslanie, prišla som pomôcť aj v rámci rodičovskej dovolenky,“ usmiala sa kpt. L. Marenčíková, hlavná rozhodkyňa Salus Vitalis, ktorá má vojenské skúsenosti i z nasadení v Afganistane či na Cypre.

„Aj tu sa ukazuje, aká maximálne dôležitá je koordinácia integrovaného záchranného systému, keď sú nacvičené jednotlivé činnosti a záchranné zložky si nezavadzajú, ale je to o ich synergii, ktorá predznamenáva úspech,“ oceňuje štátna tajomníčka Ministerstva vnútra SR Lucia Kurilovská.

Štátny nadrotmajster Jozef Smutný, ktorý má funkciu hlavná sestra poľnej nemocnice ROLE 2 a skúsenosti z 23 rokov vojenskej služby, vrátane nasadenia vo vojenskom zdravotníckom tíme v Libanone a štyrikrát v operácii v Afganistane, uzatvára: „Aj ja podujatie hodnotím výborne, pričom každému z nás želim, aby nič podobné nikdy nezažil. No ak zažije, nepochybne bude oveľa pripravenejší a bude vedieť, čo treba robiť.“

Pavol Vitko

Foto: Salus Vitalis, autor

Tri desaťročia spolupráce

Slávnostným nástupom v priestoroch Múzea Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici si 14. mája vojaci Ozbrojených síl SR a Národnej gardy štátu Indiana pripomenuli 30 rokov vzájomnej spolupráce. Veliteľ Národnej gardy štátu Indiana generálmajor R. Dale Lyles rokoval s náčelníkom Generálneho štábu OS SR generálom Danielom Zmekom, prijal ho podpredseda vlády SR a minister obrany Robert Kaliňák, mal rozhovory so štátnym tajomníkom MO SR Igorom Melicherom, navštívil veľtrh IDEB, aj Mohylu M. R. Štefánika a popri ďalšom programe poskytol rozhovor našej redakcii.

Čo je hlavným poslaním Národnej gardy štátu Indiana?

Naša Národná garda štátu Indiana rozvíja schopnosti a spôsobilosti najtalentovanejších vojakov a letcov v najlepšie vedených tímoch, aby, keď sa vyskytne taká potreba, dokázali bojovať a víťaziť v nasadení pod zástavou Spojených štátov, aby slúžili štátu Indiana. V roku 2023 sme mali asi 10 percent našich síl nasadených v zámoří. Jednotky našej Národnej gardy Indiana slúžili v Egypte a na Sinajskom polostrove, jeden delostrelecký prápor bol nasadený v Iraku a náš bojový tím 76. pešej brigády slúžil v Kosove. V samotnej Indiane sme zvyčajne povolávaní do nasadenia v núdzových situáciách, ako sú povodne, tornáda či počas snehových búrok, keď pomáhame štátnym orgánom, ako je štátna polícia Indiana či naše ministerstvo dopravy.

Aké sú vaše ťažiskové úlohy?

Udržiavať najvyšší stupeň pripravenosti. Dosahujeme to začínajúc náborom nových vojakov, cez ich školenia

a výcvik s využitím ich talentov a schopností, aby sme mohli byť okamžite pripravení podporiť naše štátne a federálne úlohy a misie. Ako som už uviedol, v štáte Indiana reagujeme na prírodné katastrofy, alebo iné núdzové situácie a podľa potreby pomáhame aj policajným orgánom. Keď to bude potrebné, môžeme byť aktivovaní na národnej, ako aj medzinárodnej úrovni, aby sme bránili Spojené štáty a slúžili svojej vlasti.

Koľko vojenského personálu má Národná garda Indiany a ako je štruktúrovaná?

Máme približne 12 000 príslušníkov v pozemných a leteckých jednotkách. V rámci USA sme jedným zo štátov s najpočetnejšou národnou gardou. Máme jedno divízne veliteľstvo s piatimi pozemnými brigádami. V štáte Indiana je naša prítomnosť veľmi významná a zahŕňa viac útvarov, vrátane

základne Camp Atterbury v strednej Indiane a výcvikové stredisko Muscatatuck na juhu. Letecká zložka našej národnej gardy pozostáva z dvoch krídiel, jedno je dislokované v Terre Haute a druhé vo Fort Wayne

Aký je systém vojenských povinností?

Národná garda štátu Indiana je dobrovoľnícka formácia. Je zložená z profesionálne vycvičených vojakov, ktorí slúžia dobrovoľne a chcú chrániť náš národ, čo ju robí výnimočnou a mimoriadne kvalitnou. Po výberovom procese, narukovaní a zložení prísahy absolvujú naši vojaci pozemných síl a aj letci základný výcvik. Následne pokračujú pokročilým, alebo špeciálnym výcvikom. Týmto spôsobom sa naučia zvládať vybranú špecializáciu v rámci svojho profesijného odboru. Títo vojaci majú svoje občianske zamestnanie a sú pravidelne povolávaní na výcvik, alebo na nasadenia. Iba pre menšiu časť z nás je služba v národnej garde aj profesionálnym povoláním.

Darí sa vám získavať mladých vojakov?

Prilákanie a udržanie talentovaných ľudí je pre našu pripravenosť nevyhnutné. Pracujeme na tom, aby mladí ľudia vedeli, že ak žijú v Indiane, môžu byť aj súčasťou niečoho väčšieho. A to tým, že prostredníctvom národnej gardy budú slúžiť svojmu národu a štátu. Sme v tom úspešní.

Ktoré súčasti spolupráce medzi vašou národnou gardou a našimi ozbrojenými silami považujete v ostatnom období za najdôležitejšie?

Oceňujem napríklad hodnotu a význam každoročných spoločných cvičení Slovak Shield a Toxic Valley. Tieto cvičenia nám pomohli otvoriť dvere novým možnostiam a príležitostiam, sú neoceniteľné nielen pre pokračujúce partnerstvo medzi štátom Indiana a Slovenskom, ale aj pre náš spoločný odborný, vojenský a ekonomický rast.

Význam pokračujúcej spolupráce medzi Ozbrojenými silami Slovenskej republiky a Národnou gardou štátu Indiana je dnes vzhľadom na naše spoločné záujmy rovnako dôležitý, ak nie ešte väčší, ako kedykoľvek predtým.

Spomínané cvičenia pomohli na Slovensku predstaviť našu národnú gardu novým priateľom, partnerom a spojencom a naďalej posilňujú dlhodobé a vzájomné prospešné vzťahy. Musím celkovo povedať, že naše partnerstvo posilnilo aj samotnú Národnú gardu štátu Indiana.

Odkedy na tejto spolupráci participujete vy osobne?

Moja prvá skúsenosť je z roku 2007 počas mojej prvej cesty na Slovensko. Vojaci jedného z vašich mechanizovaných práporov ma vtedy zaujali vysokou mierou pripravenosti a vášňou pre demokraciu.

Vieme, že naša spolupráca bola mimoriadne prospešná napríklad v období, keď sa Slovensko pripravovalo na vstup do NATO. Prečo je dôležitá aj dnes?

Význam pokračujúcej spolupráce medzi Slovenskom a štátom Indiana, respektíve medzi Ozbrojenými silami Slovenskej republiky a Národnou gardou štátu Indiana je dnes vzhľadom na naše spoločné záujmy rovnako dôležitý, ak nie ešte väčší, ako kedykoľvek predtým. Pokračujúca podpora Slovenska pre Ukrajinu, ktorá stojí tvárou v tvár vojne, ktorú rozpútala Ruská federácia, je prejavom silných hodnôt a participácií Slovenska na globálnom vodcovstve. Slovenská republika je trvalým spojencom NATO, váženým členom EÚ a stálym partnerom Spojených štátov amerických. V čoraz viac globálne integrovanom svete je spolupráca medzi našimi národmi, vládami a armádami nevyhnutná na to, aby sme čelili situáciám dneška a prekonávali výzvy zajtrajška.

Aké sú vaše ďalšie plány na rozvoj našich vojenských vzťahov?

V širšej rovine ťažisko nášho vzájomného partnerstva aktuálne stojí na budovaní pripravenosti pre podporu spojencov v rámci NATO. Indiana a Slovensko budú v nasledujúcich rokoch naďalej využívať možnosti spoločných aktivít v rámci pozemných a vzdušných síl, ako aj síl pre špeciálne operácie. Dôležité sú tiež príležitosti na zdieľanie skúseností v oblasti poľného lekárskeho výcviku, kybernetiky či regrutácie. Pre obe krajiny je významná modernizácia ozbrojených síl, pretože sa snažíme spoločne zlepšovať naše vojenské schopnosti. Indiana bude naďalej podporovať spôsobilosti slovenských ozbrojených síl, vrátane dosahovania cieľov Slovenska v rámci NATO. Zároveň budeme hľadať ďalšie príležitosti na zlepšenie plánovania a výcviku na bilaterálnej aj mnohonárodnej úrovni.

Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement, OS SR, NGI

TÉMA

Za odkazom M. R. Š. vo Francúzsku

„Porovnanie vojakov či súčasných ľudí s generálom Milanom Rastislavom Štefánikom? Dnešok nás zdanlivo núti, aby sme vyhľadávali skratky a ľutovali sami seba, ale ísť za veľkými cieľmi, to bola v každom čase cesta odvahy, odhodlania, sebazaprenia a sebadisciplíny,“ zdôraznila majorka Mária Lišaníková, riaditeľka odboru logistickej podpory CV Lešť, po 3 900 kilometroch a siedmich dňoch, ktoré s odhodlaním a zadosťučinením precestovala aj so svojimi dvoma školopovinnými dcérami v autobuse prímestského typu v rámci podujatia Duchovne po stopách hrdinov. Doteraz sa jeho šesť ročníkov uskutočnilo v tradičnom trojdňovom formáte turistického pochodu vo viacerých regiónoch Slovenska. Tentoraz ho Ústredie ekumenickej pastoračnej služby v Ozbrojených silách SR a ozbrojených zboroch SR v súčinnosti najmä s Vojenskou podpornou nadáciou premiérovo zorganizovalo aj v zahraničí. Pri príležitosti 105. výročia úmrtia generála Milana Rastislava Štefánika a 79. výročia ukončenia druhej svetovej vojny sa konalo vo Francúzsku.

Tóny nezabúdania a prestíže

„Benefičný koncert Očami srdca v krásnom parížskom chráme Márie Magdalény bol nielenže umelecky fascinujúci a ľudsky dojemný, ale jeho význam bol mimoriadne hlboký v zmysle spomienky na 105. výročie úmrtia generála Milana Rastislava Štefánika, ako aj pripomenutia si skončenia druhej svetovej vojny, plus nášho aktuálneho slovensko-francúzskeho priateľstva,“ povedal 8. mája štátny tajomník MO SR Martin Vojtašovič po prvej ťažiskovej etape podujatia Duchovne po stopách hrdinov.

„Človek už zažil všeličo, ale nikdy by som si nepomyslel, že budem vnímať v takomto nádhernom prostredí centra Paríža tóny našej banskobystrickej vojenskej hudby na počesť svojho krajana z kopaníc, ktorého som na kolorovanej fotografii vnímal u mojej babky, v tej jeho pre mňa čudnej čapici, ešte ako malý chlapec – a v ktorom som zanedlho spoznal kľúčovú osobnosť našich dejín,“ usmial sa generálporučík Ľubo-

mír Svoboda, zástupca náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR.

Na benefičnom koncerte vystúpila aj známa organistka Zuzana Ferjenčíková a v laviciach chrámu sedeli nielen asi tri desiatky vojakov z autobusu ministerstva obrany a približne rovnaký počet príslušníkov nášho rezortu vnú-

ra, ale boli tu aj zástupcovia diplomatického zboru viacerých ďalších krajín. Plus ľudia zo slovenskej komunity v Paríži.

Zorganizovať koncert v centre francúzskej metropoly by sa generálnemu duchovnému Ústredia ekumenickej pastoračnej služby v OS a OZ SR

Benefičný koncert vojenskej hudby Banská Bystrica v chráme sv. Márie Magdalény

Vysokoškôľák Štefánik počas študijného pobytu v Zürichu v roku 1902

Generál, vedec, štátnik

Milan Rastislav Štefánik sa narodil 21. júla 1880 v Košariskách ako šiesty syn z 12 detí tamajšieho evanjelického farára Pavla Štefánika. Rodičovská výchova a prostredie, v ktorom žil a vyrastal, mu vstúpili neobyčajne pevné citové základy slovenského národného povedomia. Stredoškolské štúdiá absolvoval na evanjelických lýceách v Bratislave, Šoproni a Sarvaši. Roky 1898 – 1904 s polročným intermezzom pobytu v Zürichu prežil Štefánik v Pra-

he, kde dva roky študoval stavebné inžinierstvo a od roku 1900 matematiku a astronómiu na Karlovej univerzite. Pôsobil v akademickom spolku slovenskej mládeže Detvan. Po slávostnej promócií 12. októbra 1904 v starobylej aule Karolína zamieril do Paríža. Bez peňazí a kone-
xií.

Po polroku života v Paríži sa Štefánikovi podarilo uplatniť sa v slávnom observatóriu Meudon pod vedením známeho astrofyzika J. Janssena. Iba za dva roky predniesol na pôde Francúzskej akadémie vied sedem vedeckých prác týkajúcich sa najmä výskumu slnečnej koróny. Trikrát za spomenuté obdobie vystúpil na Mont Blanc, kde v malom Janssenovom observatóriu robil meteorologické a astronomické pozorovania. Získal cenu Francúzskej astronomickej spoloč-

nosti, Janssenovu a Wildeho cenu. Už 30. augusta 1905 sa Štefánik zúčastnil na pozorovaní zatmenia Slnka v Alcosebre v Španielsku a 13. januára 1907 ešte v turkestanskom Ura Tjube. Dňa 18. októbra 1910 sledoval prechod Halleyho kométy na Tahiti, 28. apríla 1911 zatmenie Slnka na ostrove Vavau a 10. októbra 1912 v Passa Quatro v Brazílii. O rok neskôr pôsobil s vedecko-diplomatickým poslaním v Ekvádore a v roku 1914 v Marrakéši v Maroku.

Štefánik zásluhou svojej zberateľskej vášne a cieľavedomým úsilím o získanie najhodnotnejších predmetov vytvoril zbierku tzv. exotickej etnografie. Nazrieť do najosobnejšieho života M. R. Štefánika umožňujú fotografie z interiéru jeho parížskeho bytu na Rue Leclerc 6 s mnohými detailmi, akými sú napríklad predmety jeho osobnej potreby, dokumentujúce život na istej spoločenskej úrovni, i zbierka iluzionistických

Štefánik v hodnosti desiatnika francúzskej armády počas výcviku vo Vojenskej leteckej škole v Châtres začiatkom roka 1915

Ktoré prvé slová vám zídu na um, keď zaznie meno Štefánik?

Nadporučík Juraj Tkáč

logista,
21. mechanizovaný
prápor Trebišov:
„Slovenský hrdina. Mám
to už od otca, vždy ho
spomínal.“

Plukovník Ján Žarnovický

pridelenec obrany SR
vo Francúzsku:

„Najväčšia slovenská
osobnosť, ktorá
reprezentuje Slovenskú
republiku v zahraničí.“

Už naša dejepisárka v Žiline mám o ňom
rozprávala fascinujúce príbehy...”

plukovníkovi Viktorovi Sabovi, správ-
covi Vojenskej podpornej nadácie Mila-
novi Gajdošovi a ich spolupracovníkom
nepodarilo bez pomoci nášho veľvy-
slanca vo Francúzsku Jána Šotha, vo-
jenského pridelenca plukovníka Jána
Žarnovického a Mons. Imricha Tótha.
Ten je už 24 rokov rektorom Slovenskej
katolíckej misie vo Francúzsku a záro-
veň kaplánom práve vo farnosti svätej
Márie Magdalény.

„Po sviatku dobytí Bastily 14. júla je
8. máj vo Francúzsku jedným z naj-
významnejších sviatkov. Je to deň voľ-
na, autobusy sú vyzdobené národnými
vlajkami, prezident Emanuel Macron
prišiel pod Víťazný oblúk položiť veniec,
koná sa veľa rôznych podujatí a je pre-
stížou, že my, Slováci, sme sa nechali
počuť prostredníctvom takéhoto kon-
certu,“ ocenil veľvyslanec Ján Šoth. „Je
dôležité nezabúdať, lebo ľudia na na-
šom kontinente si mysleli, že bude už
iba mier, ale hrozné veci sa dejú v Eu-
rópe znova,“ dodal plk. Žarnovický na
klope aj so symbolom vysokohorského
kvietku „modráčika“, ktorý tu 8. mája

znamená odolnosť a nepoddajnosť
Francúzov v boji proti fašizmu.

Vence a lavička cti

Terezka Lišaníková má 11, Emka 15
rokov, tancujú vo folklórnom zoskupe-
ná Pyrtán v Pliešovciach – a v pliešov-
ských krojoch aj s mamkou majorkou
Máriou Lišaníkovou práve oni spevom
otvárali 9. mája slávnosť v observatóriu
v parížskej štvrti Meudon, kde od roku
1905 pôsobil M. R. Štefánik.

„Bola to vaša krajina, ktorá veľkou
mierou pomohla, že sa z neznámeho
mladého muža z Košarísk bez akého-
koľvek politického zázemia a vplyvného
rodu stal Milan Rastislav Štefánik fran-
cúzskym občanom, ktorý práve tu rozvi-
nul svoj potenciál, objavil svoje poslanie
a navždy bude spájať históriu našich
národov,“ povedal pri Štefánikovom pa-
mätníku štátny tajomník MO SR Martin
Vojtašovič. Na slávnostnom kladení ven-
cov pri príležitosti výročia Štefánikovej
úmrtia boli aj veľvyslanci SR a ČR Ján
Šoth a Michal Fleischmann, predseda
skupiny francúzsko-slovenského pria-

Odhalenie Štefánikovskej lavičky cti v Záhrade mieru

M. R. Štefánik vo výskumnom laboratóriu
hvezdárne Meudon pri Paríži; rok 1905

rekvizít, ktorá je zasa dokladom trocha excen-
trickej záľuby.

Štefánikovu ďalšiu kariéru vedca a diplo-
mata prerušila prvá svetová vojna. Ako natu-
ralizovaný francúzsky občan bojoval v hodnosti
podporučíka ako vojnový pilot na francúzskom
západnom fronte v zostave leteckej eskadry MF-

54 a vyznamenal sa najmä v „druhej bitke arto-
iskej“. Vo francúzskej armáde zorganizoval aj
meteorologickú službu. Od 24. septembra 1915
pôsobil na vlastnú žiadosť na exponovanom
srbskom fronte, v rámci francúzskej leteckej es-
kadry MFS-99, ktorý sa však už rúcal pod drvi-
vými údermi Mackensonových armád (Nemcov,
Rakúšanov) a Bulharov. Po návrate zo Srbska sa
Štefánik 13. decembra 1915 stretol v Paríži s E.
Benešom a ohromil ho koncepciou i detailmi
svojho plánu na oslobodenie slovenského a če-
ského národa spod nemecko-maďarskej nad-
vlády. Tým viac, že sa tento plán v základných
bodoch zhodoval s tým, čo propagoval aj prof.
T. G. Masaryk. Tak sa začala plodná spolupráca
troch vedúcich predstaviteľov čs. zahraničného
odboja, ktorého vrcholným politickým orgánom
sa stala Česko-Slovenská národná rada (ďalej
ČSNR) v Paríži.

Otázka vytvorenia autonómneho čs. zahra-
ničného vojska ako rozhodujúceho výrazu vôle
Slovákov a Čechov po národnej slobode a prvého
kroku pre uznanie budúceho samostatného čes-
ko-slovenského štátu, bola od začiatku jedným
z najdôležitejších cieľov ČSNR. Nábor dobrovoľ-
níkov v rámci tzv. „zajateckej akcie“ a stabilizá-
ciu pomerov v česko-slovenských krajinách

Štefánik v lietadle Farman MF.11
na francúzskom fronte v roku 1915

Neformálne stretnutie v Arrase, Milan Gajdoš odovzdáva výťažok z koncertu Pavlovi Lesakovi

Podporučík Štefánik 16. augusta 1915 preberá vyznamenanie Vojnový kríž s palmou

teľstva vo francúzskom parlamente Michael Guinoit, riaditeľ odboru pre strednú Európu francúzskeho ministerstva zahraničných vecí Martial Adam či vicestarostka Meudonu Sylvie Vucic.

Na Rue Leclerc 6 Štefánik býval a v Záhrade mieru miestneho úradu Meudon odhalili Štefánikovu Lavičku cti. Tá je dielom Vojenskej podpornej nadácie: „Konám svoju povinnosť na fronte, aby som robil česť česko-slovenskému národu a dokázal úprimnú lásku k Francúzsku,“ citoval M. R. Štefánika správca Vojenskej podpornej nadácie Milan Gajdoš. Ocenil jeho obrovské zásluhy vo vede, diplomacii, politike a vojenstve. Uviedol, že lavičky sú vytvorené v tvare časti skeletu lietadla Caproni CA 33, v ktorom generál absolvoval svoj posledný nedokončený let z Talianska do vlasti. „Na Slovensku či v zahraničí vyjadrujú často nie celkom doceňovanú alebo postupne zabúdanú úlohu vojakov pri bojoch za samostatné Československo, tak isto proti fašizmu v období druhej svetovej vojny a lavičky majú pripomínať aj zásluhy slovenských vojakov v operáciách medzinárodného krízového manažmentu,“ dodal M. Gajdoš a vysvetlil, že na lavičke je QR kód s odkazom na

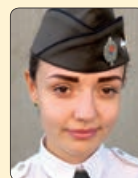
informácie o M. R. Štefánikovi vo francúzštine aj v slovenčine.

Pod'akovanie mŕtvym aj živým

Na jedinom samostatnom česko-slovenskom vojenskom cintoríne vo Francúzsku La Targette sú pochovaní príslušníci československej Roty Nazdar. Tá 9. mája 1915 ako súčasť francúzskej Cudzineckej légie utrpela ťažké straty v prvej svetovej vojne v bitke pri neďalekom Arrase. Sú tu tiež Slováci a Česi, ktorí padli v ďalších bojiskách prvej svetovej vojny vo Francúzsku, ako aj v bojoch o Francúzsko pri nacistickom vpáde v roku 1940, respektíve pri obliehaní nacistických vojsk v Dunkerque v roku 1944 a 1945. Banskobystrická vojenská hudba tu 10. mája zahrála slovenskú, českú aj francúzsku hymnu, aj zástupcom francúzskej štátnej správy a samosprávy a tiež poslancom českého parlamentu. „Ďakujeme vám, ktorým nebolo dopriať objat' rodnú hruď a na konci života spočinúť v krajine svojich predkov,“ s pietou vyjadril uznanie štátny tajomník MO SR Martin Vojtašovič.

Spomienková slávnosť s hymnami, ľudovými piesňami v podaní dievčat

Slobodníčka Jasmína Timková

staršia guľometníčka, 21. mechanizovaný prápor Trebišov:

„Významná osobnosť, dôležitá aj z hľadiska tradícií našich ozbrojených síl.“

Mons. Imrich Toth

rektor Slovenskej katolíckej misie v Paríži:

„Z môjho pohľadu predovšetkým on má zásluhy na tom, že vznikla Československá republika.“

Plukovníčka Radka Lainová

pridelenkyňa obrany Českej republiky vo Francúzsku:

„Svetoobčan, nesmierne zaujímavá odvážna osobnosť a, samozrejme, Československo.“

Jan Hoffman

podpredseda výboru pre obranu Poslaneckej snemovne Parlamentu Českej republiky:

„Predstaviteľ spoločného československého štátu, no prvé, čo mi napadlo,

je jeho krásny pamätník, ktorý máte v Bratislave na nábreží Dunaja.“

spolkoch v Rusku sledovala aj prvá misia M. R. Štefánika v Rusku a Rumunsku v roku 1916. Po februárovej revolúcii a najmä po známej zbrovskej bitke 2. júla 1917 sa z pôvodnej Českej družiny začala postupne vytvárať 40-tisícová armáda, Československý zbor v Rusku.

S poslaním robiť medzi slovenským a českými krajinami nábor dobrovoľníkov pre západný front vo Francúzsku odchádzal M. R. Štefánik v júni 1917 do USA. No práve v tomto roku USA vstúpili do vojny, a tak Štefánik dostal od vlády USA povolenie robiť nábor len medzi tými krajinami, ktorí nepodliehali brannej povinnosti do amerických ozbrojených síl. Takto namiesto plánovaných dvadsaťtisíc dobrovoľníkov prišlo do konca vojny z USA do Francúzska v dvadsiatich troch transportoch iba 2 300 dobrovoľníkov (z toho 1 065 Slovákov). Pred odchodom do Francúzska americkí dobrovoľníci ešte absol-

Major Štefánik (uprostred) so skupinou predstaviteľov krajských organizácií vo Washingtone; 1. júla 1917

vovali krátky vojenský výcvik v Stamforde, Conn., USA, lebo takmer všetci boli nevojací.

Rozhodným krokom k budovaniu samostatnej čs. armády mohlo byť iba sformovanie veľkej taktickej jednotky, ktorá by ako celok bola

nasadená na francúzskom fronte proti Nemcku a svet by sa dozvedel o jej existencii. Do Francúzska však bolo treba zvázať slovenských a českých dobrovoľníkov skoro z celého sveta. Na základe dekrétu o čs. armáde, spracovaného M. R. Štefánikom a E. Benešom a vydaného francúzskym prezidentom R. Poincarém 19. decembra 1917, a naň nadväzujúceho štatútu zo 7. februára 1918 sa de facto konštituovali čs. légie vo Francúzsku, ktoré po vojenskej stránke podliehali francúzskemu hlavnému veleniu a politicky boli podriadené ČSNR v Paríži.

Po dlhých a náročných rokovaní sa Štefánikovi podarilo zlomiť aj postoj talianskej vlády a 21. apríla 1918 podpísal s talianskym ministerským predsedom V. E. Orlandom a ministrom vojny V. Zupellim zmluvu o konštituovaní politiky a právne samostatných čs. légii v Taliansku. Mnohí spojeneckí činitelia hodnotili zmluvu ako

Plukovník Štefánik 24. mája 1918 v Ríme odovzdáva veliteľovi 1. čs. divízie v Taliansku gen. Grazianimu bojovú zástavu

Vojačka 1. stupňa Petra Kečkěšová

kadetka Akadémie ozbrojených síl:

„Je po ňom pomenovaná naša škola, som na to hrdá.“

Major Miroslav Matejko

veliteľstvo vzdušných síl Zvolen:

„Slovák, vojak, letec, diplomat, výnimočná osobnosť našich dejín.“

Podplukovník Boris Hokina

inšpektor vojenských hudieb, hlavný dirigent:

„Svetobežník, vzdelanec, vizionár, Európan.“

Martin Miklošovič:

Vo Francúzsku nahráva „oral history“ pre slovenské pamäťové inštitúcie:

„Najväčší Slovák, jednoznačne.“

Spoločná slovensko-česko-francúzska fotografia v La Targette

Lišaníkových a s vencami pokračovala v blízkej obci Neuville-Saint-Vaast severne od Paríža. Prítomní boli okrem oficiálnych hostí aj predstavitelia rôznych spolkov a združení vojenskej histórie z Francúzska a z Čiech. To, že Česi sú v týchto končinách o niečo častejšími hosťami, dokazovalo aj nemálo nových spomienkových tabúl v areáli La Targette. No tohtoročné spomienky boli v režii Slovákov. Aj s prevahou slovenských „pútnikov“ z podujatia Duchovne po stopách hrdinov, ktorí pricestovali autobusmi, aj oficiálnych hostí, ktorí prileteli lietadlom.

„Naša Asociácia vznikla v roku 1919 a jej najhlavnejšou funkciou bolo postarať sa o siroty a vdovy po padlých českých a slovenských vojakoch, ktoré ostali žiť vo Francúzsku. Tiež pomáhať zraneným a invalidným spolubojovníkom,“ povedal Pavel Lešák, ktorý je už 15 rokov predsedom Asociácie československých dobrovoľníkov vo Francúzsku. Spolu so svojim svokrom, predchádzajúcim predsedom, sa staral o odkaz čs. bojovníkov vo Francúzsku už pred polstoročím. A to aj so svojou

manželkou, ktorá má korene na Slovensku. No a keď Martin Vojtašovič ocenil starostu Neuville-Saint-Vaast Jean Pierre Puchois za starostlivosť o pietne miesta a zachovávanie odkazu slovenských a českých vojakov v katastri jeho obce, srdečne sa poďakoval Pavlovi Lesakovi, ktorý sa o takéto miesta snaží starať v celom Francúzsku. No nielen to. Správca Vojenskej podpornej nadácie Milan Gajdoš práve jemu odovzdal výťažok z parížskeho benefičného koncertu Očami srdca.

Zástava československých dobrovoľníkov v Neuville-Saint-Vaast

Štefánik v rovnošate kapitána francúzskeho letectva; október 1916

fakticky prvé uznanie budúceho česko-slovenského štátu niektorou z dohodových mocností. Tento Štefánikov úspech bol tiež ocenený udelením hodnosti brigádneho generála francúzskej armády (18. júna 1918) a talianskym vojnovým krížom.

Na ceste z Ukrajiny cez Sibír a Vladivostok do Francúzska sa čs. légie v Rusku zaplietli do občianskej vojny, pričom v dôsledku ich úspechov v protisovietskom vystúpení neobyčajne stúpila aj medzinárodná prestíž čs. zahraničného odboja, s čím bolo spojené aj uznanie ČSNR v Paríži dohodovými veľmocami. No

úlohy, ktoré sa na légie kladli, presahovali možnosti zhruba šesťdesiatitisíc bojascapných vojakov. Neprichádzali na pomoc ani sľúbení dohodoví vojaci. V légiiach sa začal šíriť pocit sklamaní a dezilúzie, čo ešte umocnili správy o vzniku ČSR. V tejto kriticknej situácii prišiel v novembri 1918 na Sibír gen. M. R. Štefánik v sprievode gen. M. Janina. Ťažko sa zmieroval s realitou ustupujúceho vojska. Keď sa však oboznámil s celkovým stavom čs. légii, uznal, že už nie sú schopné plniť bojové úlohy a nariadil stiahnuť ich z protisovietského frontu.

Štátoprávnymi aktmi 28. októbra v Prahe a 30. októbra 1918 v Turčianskom Sv. Martine bol vyhlásený samostatný Česko-Slovenský štát. O medzinárodnoprávnom uznaní a hraniciach nového štátu však mala rozhodnúť až mierová konferencia, ktorá sa začala 18. januára 1919 v Paríži. Keď sa v polovici marca 1919 čs. minister vojny

gen. Štefánik vrátil zo Sibíri do Paríža, vynaložil maximálne úsilie, aby sa urýchlil návrat čs. légii z Ruska do vlasti. Zároveň ho prezident Masaryk poveril riešením napätých vzťahov medzi francúzskou a talianskou misiou v ČSR.

Dňa 20. apríla 1919 pricestoval Štefánik na rokovanie do Talianska, kde vykonal aj prehliadku

Generál Štefánik (sediaci tretí zľava) na návšteve u japonských dôstojníkov; Kjóto, november 1918

Menoslov padlých československých vojakov v múzeu v Dunkerque

Vôľa, presvedčenie, cieľ

„Ľudia nemôžu žiť zo dňa na deň, musia mať svoje presvedčenie a svoj cieľ, ktorý je dobrý a morálny,“ povedal major Ľubomír Kordoš, vojenský duchovný z Akadémie ozbrojených síl po tom, ako už len „autobusoví“ slovenskí pútnici navštívili Dunkerque. Od októbra 1944 do 9. mája 1945 tu bola pri obliehaní silného nemeckého vojenského zoskupenia nasadená 1. československá obrbná brigáda. Vráťane napríklad Šimona Žbirku, otca nášho pred troma rokmi zosnulého speváka.

„Poznám to aj z útvaru, nie každý chce ísť po tej ťažšej ceste – ale v tom je zmysel, urobiť aj ten jeden krok navyše. Veď Štefánik, ktorý bol viac chorý ako zdravý, vystúpil aj na Mont Blanc a dokázal bez toho, aby sa narodil do nejakej

významnej rodiny, obrovsky veľa,“ zdôraznil rotmajster Matúš Fülöp, veliaci poddostojník prieskumnej čaty 12. mechanizovaného práporu Nitra po tom, ako sa naši vojaci a policajti zastavili v Chamonix. Štefánik tu má pamätnú tabuľu v areáli miestneho aktuálne rekonštruovaného observatória.

„Naším poslaním a úlohou je pracovať s vojakmi, policajtmi a ich rodinnými príslušníkmi nielen v duchovnej oblasti, ale tiež ich vedieme k vlastenectvu a učte k našim koreňom. O to viac ďakujem rezortom obrany aj vnútra za podporu pri realizácii podujatia Duchovne po stopách hrdinov – a môj potlesk a modlitba patrí aj všetkým pútnikom,“ ocenil plukovník Viktor Sabo, pričom rezorty prispeli účastníkom na dopravu, ostatné si hradili zo svojho.

Neľutovala ani majorka Jana Pastorčáková, náčelníčka štábu 22. mechanizovaného práporu z Michaloviec: „Veľakrát, keď človek cíti nejaký vlastný hendikep alebo nečakanú prekážku, môže ho to odradiť a povie si, že radšej ísť kratšou cestou. Štefánik napriek všetkým problémom išiel za svojím. Aj preto za svoj krátky život dokázal tak veľa – a jeho odkaz sme všetci v týchto dňoch mohli prežiť o to intenzívnejšie.“

Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement a autor

ku čs. domobraneckých práporov v Gallarate. Štvrtého mája 1919 nastúpil na letisku Campo Formido pri Udine do dvojplôšnika typu Caproni Ca.33, aby sa vrátil do vlasti. Pri pristávaní sa však lietadlo zrútilo neďaleko Ivanky pri Dunaji. Celá posádka našla v troskách lietadla okamžitú smrť. Štefánikov život sa skončil náhle, na prahu nového života v oslobodenej vlasti, o ktorej vznik sa tak mimoriadne zaslúžil. Smútočné obrady sa konali 10. mája v Bratislave a 11. mája 1919 v Košariskách. Spolu s dvomi talianskymi letcami je pochovaný v mohyle na vrchu Bradlo.

V roku 1993 Vysokú vojenskú leteckú školu SNP v Košiciach premenovali na Vysokú vojenskú školu letectva gen. M. R. Štefánika. S platnosťou od 20. novembra 1996, na základe novely zákona č. 172/1990 Zb. o vysokých školách, sa zmenil názov na Vojenskú leteckú aka-

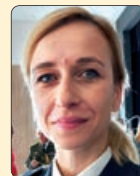
Generál M. R. Štefánik (v popredí uprostred) pri slávnostnom ceremoniáli udelenia ruského Radu sv. Juraja čs. legionárskemu vojsku v Jekaterinburgu; 10. decembra 1918

démii generála M. R. Štefánika v Košiciach. Po jej zániku bola zákonom č. 455/2004 Z. z. k 1. septembru 2004 zriadená Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika v Liptovskom Mikuláši ako štátna vysoká škola. Dňa 25. júna 2008, rozkazom prezidenta Slo-

Campo Formido pri Udine, nedeľa 4. mája 1919 ráno: generál Štefánik s posádkou lietadla Caproni Ca.33 pred svojím posledným letom

Majorka Lucia Bogyai

starší referent
špecialista, Policajný
zbor Bratislava:

„Národný hrdina, generál. Veľmi ma teší, že vo Francúzsku som sa mohla lepšie oboznámiť s jeho životom.“

Čatár Maroš Hačnik

veliteľ družstva, Čestná
stráž OS SR:

„Vždy keď s čestnou strážou držíme na Bradle pocty, tak je mi cťou nielen služobne, ale aj osobne.“

Poručička Lucia Martonová

diakonka Ústredia
Ekumenickej pastoračnej
služby:

„Syn evanjelického farára, Bradlo, Mohyla, Letisko M. R. Štefánika

v Bratislave...“

Richard Zimányi

vedúci oddelenia
starostlivosti
o vojnových veteránov
a vojenských dôchodcov
MO SR:

„Nebyť Štefánika, nemáme Slovensko také, ako ho poznáme dnes.“

venskej republiky (SR) č. 2/2008, vojenskému útvaru – dopravnému leteckému krídlu v Kuchyni zapožičali čestný názov Dopravné letecké krídlo generála Milana Rastislava Štefánika. Po reorganizácii tohto útvaru bol rozkazom prezidenta SR č. 6/2017 z 10. januára 2017 upravený zapožičaný čestný názov na Dopravné krídlo generála Milana Rastislava Štefánika. Prezident Slovenskej republiky, v zmysle ústavných právomocí, vymenoval 7. mája 2004 Milana Rastislava Štefánika do hodnosti generála in memoriam.

Text: plk. Mgr. Miloslav Čaplovič, PhD.
riaditeľ Vojenského historického ústavu
Foto: Vojenský historický ústav, Slovenský
národný archív, Vojenský ústredný archív –
Vojenský historický archív, Nadácia Milana
Rastislava Štefánika

Brazílska hviezda na európskom nebi

Dvojica lietadiel C-295 srbského letectva. V pozadí sovietsky Antonov, ktorého nové C-295 nahradia.

Evakuácia z Afganistanu, pandémie Covid-19 či pôsobenie v zahraničných misiách mimo územia Európskej únie ukázali nevyhnutnosť vybavenia členských štátov EÚ a NATO modernými dopravnými lietadlami s dostatočnou kapacitou a doletom.

V posledných rokoch vzrástli objednávky nových lietadiel najmä v prípade štyroch typov lietadiel – C-390, C-295, C-27 a A400M. Zatiaľ, čo posledné tri menované sú už v Európe dobre známe, príchod KC-390 z Brazílie otvoril nové možnosti výrobcovi Embraer na európskom trhu.

C-390 mieri do Európy

V novembri 2020 Maďarsko ako jedna z posledných krajín v rámci NATO vyradilo z prevádzky sovietske transportné lietadlá Antonov An-26. Zároveň však už oznámilo, ktorý typ lietadla prevezme jeho úlohu. Krajina sa tak stala jednou z prvých v rámci strednej Európy, ktorá oznámila obstaranie dvoch kusov dovtedy takmer „exotického“ brazílskeho transportného lietadla KC-390 výrobcu Embraer, ktorý prvý raz vzlietol v roku 2015. Prvý kus z objednávky dvoch lietadiel priletel do Maďarska v polovici apríla 2024. Po tom, čo lietadlo prejde vojskovými skúškami a vybaví ho komunikačno-informačnými systémami, preletí naspäť do Brazílie, kde podstúpi finálne úpravy. Do výzbroje by malo byť zaradené na jeseň tohto roku.

KC-390 je výrazne väčší stroj než jeho predchodca v maďarskom letectve An-26. Brazílske lietadlo unesie až 26 ton nákladu (oproti 5 tonám Antonova). Má rozpätie krídel 35 metrov (oproti rozpätiu 29 metrov An-26). Dva prúdové motory IAE V2500-E5 umožňujú lietadlu pri maximálnej rýchlosti až 988 km/h doletieť do vzdialenosti 5 020 kilometrov (pri maximálnej záťaži 26 ton dolet predstavuje približne 2 000

km; maximálny dolet Antonova predstavuje 2 500 km). KC-390 tak umožňuje prepraviť väčší náklad na dlhšie vzdialenosti. To predstavuje výrazné pozitívum pri pôsobení v zahraničných misiách. Okrem toho dokáže slúžiť aj ako tankovacie lietadlo za letu či na boj s požiarmi.

Armáda ČR kupuje dve

Tento rok sa nákup nových transportných lietadiel očakáva v Českej republike. Obrana potvrdila zámer Armády Českej republiky nakúpiť dva kusy KC-390 už na jeseň minulého roku. AČR požaduje, aby nové transportné lietadlá dokázali previezť výrazne ťažší a rozmernejší náklad než ten, ktorý v súčasnosti zvláda dvojica lietadiel CASA C-295 používaných v AČR. Súčasťou česká flotila dvoch nákladných

C-295 je značne vyťažená a pri vládnej ceste do Indie začiatkom tohto roka došlo k poruche jedného stroja. Fakt, že česká spoločnosť AERO Vodochody sa podieľa na výrobe brazílskeho lietadla (pri výrobe nábežnej hrany krídel, dverí, nákladovej rampy a zadnej časti trupu), hrá KC-390 do kariet.

Podobne ako Maďarsko, aj Česká republika sa snaží zaobstaraním nových lietadiel o výrazné zlepšenie strategickej prepravnej kapacity armády, potenciálne aj do zahraničných misií. Prepravné kapacity spomenutých C-295 sú podobné kapacitám An-26 (ktoré v Maďarsku nahradili práve KC-390). Zároveň, vzhľadom na viaceré operačné spôsobilosti KC-390, môže Česká republika využívať nové lietadlá aj ako vzdušný tanker, výsadkové lietadlo či na hasenie požiarov. Okrem KC-390 ponúka

KC-390 je schopný prepravovať aj obrnené vozidlá. Na fotografii brazílsky stroj s obrneným vozidlom Pandur II Armády Českej republiky.

spoločnosť Embraer Českej republiky taktiež dopravné lietadlá Phenom 300, ktoré by prípadne dokázali nahradiť CL-601 Challenger a Jak-40. Na nákup týchto business jetov však ešte neboli vyhradené finančné prostriedky. Prvý KC-390 by mal do Česka doraziť už tento rok.

Aj Rakúsko a Holandsko

Tretí používateľ KC-390 a sused Slovenskej republiky však nie je členským štátom NATO. Rakúsko rozhodlo o obstaraní štyroch lietadiel KC-390 len niekoľko mesiacov pred Českou republikou v septembri 2023. Plán obstarania nových transportných lietadiel, ktoré nahradia americké C-130 Hercules, je súčasťou širšieho modernizačného plánu Aufbauplan 2032. Herculesy boli pritom modernizované len nedávno, pričom ich vyradenie z rakúskeho letectva sa očakáva v roku 2030 (teda 4 roky po plánovanom zavedení prvého kusu KC-390 do výzbroje). Rakúsko však neobjednáva nové lietadlá samo – pripojilo sa k holandskej objednávke, ktorá zahŕňa až päť nových lietadiel. Podľa rakúskeho ministerstva obrany je KC-390 v súčasnosti jediné lietadlo, ktoré spĺňa stanovené požiadavky na transport vozidiel Pandur a vrtuľníkov S-70i.

Podobne ako Rakúsko, aj Holandsko pri kúpe KC-390 plánuje ich použitie ako náhradu lietadiel Hercules. Rozhodnutie o objednaní piatich nových lietadiel padlo už v roku 2022, pričom jedným z faktorov, ktorý rozhodol pri akvizícii, bola ambícia takmer dvojnásobne vyššieho počtu letových hodín v rámci transportného letectva. Podľa holandského ministerstva obrany túto schopnosť spĺňa len KC-390 (ktorý sa ukázal v mnohých ohľadoch lepší ako americký modernizovaný C-130J Hercules). Spomenuté štyri krajiny tak zvýšia flotilu nových brazílskych lietadiel v Európe o niekoľko kusov. Piata krajina, Portugalsko, lietadlá KC-390 už používa (v počte päť kusov, dosiaľ do-

Prvý C-390 maďarského letectva. Do výzbroje by mal byť zavedený na jeseň tohto roka.

daný jeden stroj). Medzi potenciálnych používateľov môžeme zaradiť Grécko a Švédsko, ktoré podobne ako Rakúsko a Holandsko plánujú vyradiť lietadlá C-130 Hercules. Môžeme tak očakávať, že v krátkom čase flotilu amerických dopravných lietadiel môžu nahradiť lietadlá z Brazílie s výrazne lepšími operačnými spôsobilosťami a parametrami – až na Poľsko, ktoré sa rozhodlo flotilu svojich Herculesov naopak zvýšiť.

Ďalšie Spartany, C-295 a A400

C-27J Spartan sú na Slovensku už známe. V našom prípade nahradili predtým používané Antonovy. O obstaraní dvoch kusov (prvý kus objednaný v roku 2021, druhý 2023) rozhodlo aj Slovinsko – v tomto prípade však išlo o vytvorenie novej spôsobilosti, vzhľadom na to, že Slovinsko až do príchodu Spartanov a menších Turboletov L-410 armádne dopravné a nákladné letectvo nemalo. Slovinské letectvo so Spartanmi ráta aj pri hasení požiarov.

Lietadlo CASA C-295, ktoré parametrami pripomína An-26, slúži už v okolitých členských štátoch NATO – v Českej republike a Poľsku. V roku 2022 obsta-

ralo dvojicu týchto lietadiel aj Srbsko, ktoré je známe používaním západnej aj východnej techniky. Dvojica lietadiel v konfigurácii C-295W nahrádza An-26. Scenár obmeny Antonov tak pripomína maďarský príklad, v tomto prípade sa však Srbsko nerozhodlo zvýšiť spôsobilosti dopravného letectva. Zvýšenie počtu C-295 plánuje aj Španielsko – pre potreby námorného prieskumu.

Najväčšie armády Európy – Nemecko, Francúzsko, Španielsko a Veľká Británia – používajú najväčšie vojenské lietadlo vyrábané na kontinente Airbus A400M Atlas, pričom všetky štyri krajiny sa na jeho výrobe aj spoločne podieľajú. Lietadlá, ktoré vstúpili do služby v roku 2013, však rozhodne nekončia. Počet objednávok sa dokonca zvyšuje, pričom celkový počet týchto štvormotorových lietadiel v Európe by mal predstavovať až 153 lietadiel.

Dôvodom zvýšenia počtov A400M sú najmä skúsenosti vyplývajúce z evakuácie z Afganistanu a pôsobenia v medzinárodných misiách mimo Európy. V budúcnosti sa počíta s ďalším vývojom projektu PESCO Future Medium-size Tactical Cargo, zameraného na rozvoj stredných nákladných lietadiel, teda o triedu nižších než ťažké A400M. Budúce lietadlo, ktoré môže byť výsledkom projektu, zrejme nahradí stále rozšírenú flotilu lietadiel C-295 či amerických C-130. Budúcnosť dopravného a transportného letectva v Európe teda budú zabezpečovať novinky ako C-390 z Brazílie, stále rozšírené európske C-295, C-27J a A400M, povedľa amerických C-130J či dokonca ľahkých českých L-410. Vzdušné sily OS SR s lietadlami C-27J a L-410 nemajú síce všetko, čo by chceli, ale patria do rodiny moderných európskych dopravných letectiev.

Jaroslav Cabuk

Sekcia obrannej politiky
Ministerstva obrany SR

Slovinský C-27J Spartan. Druhý kus si Slovinsko objednalo v roku 2023.

Prvé Legwany v Poľsku

Začiatkom apríla Poľsko dostalo prvé vozidlá s domácim označením Legwan (Leguán). Vozidlá kategórie 4×4 pochádzajúce od spoločnosti Kia Motors objednala Varšava v auguste minulého roku, počas veľkých nákupov prostriedkov obranného priemyslu z Južnej Kórey. Poľská armáda by mala dovedna dostať 400 vozidiel, pričom sa ráta aj s lokálnou výrobou v spoločnosti Rosomak v rokoch 2024 až 2030. Poľské Legwany majú na rozdiel od kórejského originálu posilnené šasi. Vozidlá budú vyzbrojené 7,62 mm alebo 12,7 mm guľometom, prípadne 40 mm

granátometom. Ochrana vozidla je na úrovni 1 (STANAG 4569). Podľa plánu by mali Legwany plne nahradiť staršie vozidlá Tarpan Honker. Prvá produkcia vozidiel LTV (Light Tactical Vehicle) sa v Južnej Kórei začala v roku 2016. Na svetovom trhu vozidiel 4×4 čelia vysokej konkurencii, preto sa dostali zatiaľ do výzbroje okrem Poľska, len v Južnej Kórei, Nigérii, na Filipínach, v Turkmenistane a Mali. Južná Kórea používa LTV 4×4 v mierových operáciách, Mali a Nigéria v boji proti terorizmu.

Foto: Polska Grupa Zbrojenia

..... Jaroslav Cabuk • Sekcia obrannej politiky Ministerstva obrany SR

Pol'sko sa pripája k European Sky Shield Initiative

Do projektu spoločnej európskej protivzdušnej obrany European Sky Shield Initiative sa plánuje pripojiť aj Poľsko. Rozhodla o tom nová poľská vláda pod vedením premiéra Donalda Tuska. Dochádza tak k výraznej zmene v postoji Varšavy, keďže predošlá vláda pre chladné vzťahy s Nemeckom odmietala k ESSI pristúpiť. Projekt ESSI, ktorého 22. členom sa stalo Poľsko, počíta so spoločnými krokmi pri nákupe systémov protivzdušnej obrany. Projekt čelí kritike najmä z Francúzska, ktorému prekážajú plánované nákupy systémov PVO z krajín mimo Európy – a to systémy Patriot zo Spojených štátov či Arrow z Izraela. Podobne, ako iné európske krajiny, aj Poľsko modernizuje svoju protivzdušnú obranu.

Foto: Poľská armáda

Argentína získa F-16 z Dánska

V rámci modernizácie stíhacieho letectva Argentíny juhoamerická krajina získa 24 používaných F-16 z Dánska. Vyplýva to zo zmluvy podpísanej medzi oboma krajinami, pričom objednávka lietadiel sa pohybuje v hodnote 280 miliónov eur. F-16 nahradia flotilu starších typov A-4AR Skyhawk z roku 1998 a výrazne prispeje k modernizácii argentínskeho letectva. Argentína vďaka dánskym F-16 po takmer 30 rokoch obnoví spôsobilosť stíhacieho letectva.

Dánsko postupne vyraduje F-16 z výzbroje pre modernizáciu typom F-35. Niektoré F-16 (vo verzii AM Block 15, ktoré putujú aj do Argentíny) Dánsko odovzdá Ukrajine. Presný harmonogram príchodu F-16 do Argentíny ešte nie je známy. Obe strany však oznámili, že sa tak stane počas niekoľkých rokov, kým ich Dánsko plne nenahradí novými F-35, ale tiež kým neprebehne príprava infraštruktúry a personálu v Argentíne.

Foto: Vojenské letectvo Argentíny

Nová fabrika v Litve

Minister obrany Litvy Laurynas Kasčiūnas oznámil, že krajina podpísala memorandum s nemeckou spoločnosťou Rheinmetall o výstavbe továrne na delostreleckú muníciu 155 mm. Plánovanú produkciu nového závodu nezverejnili, je však pravdepodobné, že okrem domácej spotreby bude smerovať aj do iných členských štátov NATO (Pobaltie) či na Ukrajinu. Delostrelecká munícia je pri súčasnej spotrebe v rámci vojny na Ukrajine jedným z najžiadanejších typov. Vzhľadom na nedostatok výrobných kapacít môže budúca fabrika v Litve výrazne zlepšiť dodacie lehoty v rámci celej Európy.

Británia nakupuje H145

Na podporu operácií v Bruneji a na Cypre sa Veľká Británia rozhodla nakúpiť šesť ľahkých vrtuľníkov H145. Nové vrtuľníky spoločnosti Airbus majú nahradiť väčšie stroje Puma HC2. Nákup bude Británii stáť približne 141,4 miliónov eur. Jedným z dôvodov nákupu H145 je fakt, že vrtuľníky tohto typu už Veľká Británia vlastní. Sedem H145 používa v leteckej škole Defence Helicopter Flying School. Britské ministerstvo obrany očakáva v rámci plánovanej unifikácie helikoptér výrazné úspory a zlepšenia v oblasti logistiky. Malé rozmery stroja boli jednou z požiadaviek. Nové vrtuľníky do výzbroje zaradia v roku 2026.

Foto: Kráľovské vojenské letectvo

CAESAR pre Estónsko

Minister obrany Estónska Hanno Pevkur začiatkom apríla potvrdil záujem krajiny o kúpu 18 kusov francúzskej kolesovej húfnice CAESAR. Húfnice majú slúžiť ako jadro plánovaného novovytvoreného delostreleckého práporu. Doplnia tak 36 kusov už zakúpených pásových juhokórejských húfníc K9 a šesť amerických raketometov M142 HIMARS. Je však pravdepodobné, že Estónsko si na nové húfnice počká. Pre spoločnosť Nexter, producenta húfníc CAESAR, sú momentálne prioritou objednávky z Ukrajiny, Belgicka, Českej republiky, Dánska a Litvy. Pobaltské krajiny zintenzívňujú vojenskú kooperáciu aj na úroveň možnej spoločnej unifikácie výzbroje, čo bude mať pozitívny dopad na spoločnú prevádzku vojenskej techniky.

Foto: Litovské ozbrojené sily

VESMÍR

V minulosti sme v televízii sledovali štart raketoplánu a bolo to vždy niečo zvláštne. Jedinečné. Keď Ivan Bella letel do vesmíru v roku 1999, stále bolo vo vesmíre menej ako 400 ľudí. Štart rakety bol nákladný a nebezpečný. No v posledných rokoch sa to celé začalo meniť.

Vesmír začali dobývať súkromné spoločnosti. Jedna z ich je priekopníčka v tom, že dokáže rakety použiť viackrát.

Náklady klesajú

Najväčšiu cenu pri lete do vesmíru nepredstavuje palivo. Samozrejme, napríklad pre Ariane 5 je jeho koncová cena niekde pod 5 miliónmi eur. No celý štart si vyžaduje od 160 miliónov eur, takže palivo predstavuje len asi 3 % ceny. Väčšinu tvorí samotná raketa, ktorá je vo všeobecnosti na jedno použitie. A toto sú náklady, ktoré sa pri opakovaní použiteľných raketách znižujú. Každým ďalším štartom sa cena letu znižuje na úroveň, ktorá je až smiešna v porovnaní s bežnými raketami. Nehovoriac o tom, že viacnásobne použiteľné rakety sú praktické. Vieme, že na ISS je stále návratový modul pre prípad núdze. No je dobré vedieť, že na ISS sa dá letieť aj neplánovane, v podstate v priebehu pár dní od žiadosti, ak to počasie dovoľí.

Letov pribúda

Ak máme rakety, ktoré môžu lietať opakovanne, limitom je, ako rýchlo ich dokážeme pripraviť na ďalší štart. Ako rýchlo raketu skontrolujeme, otestujeme, natankujeme – a ako rýchlo pre ňu zoženieme náklad. To je všetko. Preto sme v roku 2003 mali 61 letov do vesmíru, v roku 2013 ich už bolo 82 a v roku 2023

neuveriteľných 219. Z toho o polovicu sa postarala firma SpaceX s viacnásobne použiteľnými raketami. SpaceX ako prvá na svete dokázala spoľahlivo zachraňovať prvé stupne (posilňovače, boostery) rakiet Falcon 9 a Falcon Heavy. Najviac letov má jej booster, ktorý pomohol vyniesť raketu na orbitu 19-krát. Celkovo sa do februára 2024 boostery vrátili na zem 262-krát.

K iným planétam

Samozrejme, že tu máme aj vesmírnu odnož letov. Vyniesť raketu na orbitu je jedna vec, ale obletieť Mesiac (alebo na Mars) je niečo iné. Vesmírna loď Starship je najväčšia raketa, akú ľudia postavili. Dokáže vyniesť na orbitu 150 ton materiálu. Spodná časť – nosná raketa – sa volá Super Heavy. Je to tá časť, ktorá Starship vynáša na orbitu. Tam Starship pokračuje vo svojom lete kamkoľvek. Starship je univerzálna platforma, ktorá v budúcnosti bude využitelná aj na lety k iným planétam. Napríklad Starship, ktorý obletí Mesiac s deviatimi ľuďmi na palube.

Takže kým v minulosti sme sedeli pred televízorom a s napätím sledovali, či sa let vydará, teraz máme lety na orbitu dvakrát do týždňa a je to v podstate „nuda“.

Stále však s napätím čakáme na tie lety k iným planétam.

mjr. v zál. Peter Garaj

Senior System Engineer, Tachyum

Obranný priemysel ako predpoklad bezpečnosti

„Silný a dynamický obranný priemysel je v transatlantickom priestore zásadným predpokladom pre bezpečnosť a stabilitu nás a našich spojencov,“ uviedol 14. mája pri príležitosti otvorenia veľtrhu IDEB Defence & Security 2024 minister obrany SR Robert Kaliňák.

Už 11. ročník bratislavského veľtrhu obrannej techniky otvoril spolu s predsedom vlády Robertom Ficom, ministrom vnútra Matúšom Šutaj Eštokom, náčelníkom Generálneho štábu OS SR generálom Danielom Zmekom a prítomný bol aj veliteľ partnerskej Národnej gardy štátu Indiana generálmajor R. Dale Lyles. „Slovensko si uvedomuje svoju úlohu v tejto oblasti a nechce zaostávať,“ dodal minister obrany a poznamenal, že veľtrh, ktorého partnerom je tradične Ministerstvo obrany SR, má v tejto súvislosti aj úlohu pomáhať slovenským firmám obranného priemyslu otvárať dvere na svetové trhy.

Moderný mínomet

Generál Daniel Zmeko po prehliadke výstavniska na našu otázku, čo z exponátov by si vedel predstaviť v ozbrojených silách, s úsmevom konštatoval, že uvažovať by sa dalo aj

o 90 % ponuky. Na veľtrhu 14. až 16. mája predstavilo produkty a služby pre obranu a bezpečnosť viac ako sto vystavovateľov z dvanástich krajín. Generál vzápätí dodal: „Vývoj v obranných technológiách je taký rýchly, že každý nový IDEB prináša nové produkty, ktoré reagujú aj na aktuálne podnety z bojísk. Ak budem konkrétny, sú tu veci, ktoré súvisia s využívaním dronov, je tu vyčkávacia munícia a aktuálne máme podobnú predstavu o samohybnom mínomete s jedinečnými technickými riešeniami, ktorý predstavil slovenský výrobca.“

Ide o mínomet AM120 kalibru 120 mm, ktorý vyvinuli v ZTS Špeciál v Dubnici nad Váhom. Čím je výnimočný? Odpovedá generálny riaditeľ podniku Miroslav Sim: „Podľa použitej munície má dostrel 8 až 12-tisíc metrov. Vyznačuje sa tým, že je plne automatický a vie veľmi rýchle zaujať palebnú pozíciu. Na ilustráciu: po zastavení dokáže začať

Nová taktická obuv Taras z Bardejova

Poľský systém PVO MANPAD Piorun

Nemecký systém C-RAM MANTIS

Armáda ČR predstavila simuláciu prieskumného boja

paľbu do jednej sekundy a po skončení paľby, keď ešte gránáty ani nedopadnú na cieľ, vie opustiť postavenie a zaujať nové.“

Na obsluhu mínometu stačia dvaja ľudia, viez ho ľahké asi 20-tonové trojnápravové mobilné vozidlo a zásoba munície je 60 rán v zásobníku, plus 40 ďalších vezených granátov. „Pracujeme aj na kamufláži, aby mínomet nezanechával tepelnú stopu, lebo dnes sú takéto zariadenia dosť ohrozované dronmi s termokamerami,“ dodal šéf štátnej zbrojovky M. Sim, ktorej akcionárom je ministerstvo obrany. Ako uviedol, základnou myšlienkou je ponúknuť relatívne lacný, ale veľmi výkonný systém. Je zrejme, že mínomet má síce kratší dosah ako húfnice alebo raketomety, ale ak je dnes v ponuke mínometný granát za približne 600 eur, 155 mm náboj stojí od 3 - do 8,5-tisíc eur.

„To, čo vidíte, je technický demonštrátor, skúšky na ňom sme začali robiť na jar, budú pokračovať do konca roka, medzitým chceme vyrobiť prvý predsériový prototyp, do ktorého zakomponujeme skúsenosti zo skúšok a pred nami bude prvá menšia výrobná séria,“ avizoval M. Sim, ktorý mínomet AM-120 predstavil na veľtrhu spolu s ministrom obrany Robertom Kaliňákom.

Veža, topánky, náboje

„Vlani na veľtrhu IDET v Brne som ohlásil, že tento rok predstavíme vežu už aj s protidronovým systémom, takže tu je,“ uviedol Michal Pavlík, generálny riaditeľ EVPÚ Nová Dub-

nica. Diaľkovo ovládaná veža TURRA 30-SA má systém 3D radarov, ktoré dokážu detegovať dron a prevziať nad ním ovládanie (soft kild). V Dubnici už pracujú aj na systéme zostrelenia dronov, ak by systém rušenia zlyhal (hard kild). „Veža je obohatená o systém detekcie výstrelu, ktorý ju chce zasiahnuť, a aj takto sa dá zlikvidovať nebezpečenstvo, ktoré by jej hrozilo,“ konštatoval M. Pavlík. Dodal, že jej využitie je na všetky kolesové aj pásové obrnené a bojové vozidlá. „S ozbrojenými silami máme zmluvu o dodávke veže bez aktuálnych inovácií, takže uvidíme, či nimi zaujmeme,“ poznamenal P. Pavlík a dodal, že na nich pracujú v kooperácii s významnou izraelskou štátnou zbrojovkou ELTA.

Za MSM Group Dubnica nad Váhom obchodný manažér Jakub Fedor prezentoval aj viaceré nové delostrelecké granáty, vrátane osvetľovacích a zadymovacích. „So slovenskými ozbrojenými silami spolupracujeme dlhodobo a korektne, ale tieto novinky ešte vojaci zavedené vo výzbroji nemajú,“ poznamenal.

„Rozšírili sme produktovú líniu na báze pušiek AR-15 a AR-10, vieme ponúknuť útočné pušky M4M, čo je v podstate zlepšený generický klon štandardnej americkej pušky M4,“ povedal a pokračoval ďalším zoznamom rozsiahlej produkcie firmy Grand Power zo Slovenskej Lupče jej riaditeľ Jaroslav Kuracina. Zatiaľ čo sa táto spoločnosť zo Slovenskej Lupče o rezortné zákazky ešte len uchádza, bardejovská Obuv Špeciál je partnerom našich vojakov už štvrté storočie. „Na IDEB-e premiérujeme modelovú rodinu taktickej obu-

Najnovší model tanku Leopard 2 (verzia 2A8)

Dynamické ukážky výcviku Ozbrojených síl SR

Česká spoločnosť Aero Vodochody predstavila najnovšiu generáciu lietadla Albatros vo verzii L-39NG

vi značky Taras. Má nový vrchový materiál s membránou, všetky švíky vrchových materiálov sú pozvárané, takže obuv absolútne nenapíja vlhkosť a nenaberá na váhu,“ zdôraznil projektový manažér Slavomír Matis.

Medzi slovenské spoločnosti, ktoré sa do veľkých medzinárodných dodávok pre naše OS SR zapojili ako subdodávateľia, patrí aj bratislavský ALITER. „Na IDEB-e predstavujeme tri nové dátové sieťové zariadenia, ktoré sme vyvinuli pre BAE Systems v rámci projektu pásového vozidla CV 90 pre slovenské ozbrojené sily,“ uviedol Pavol Gálik z vedenia firmy. „Používajú sa na vybudovanie dátovej siete vo vozidle, sú schopné prenášať informácie do iných vozidiel v rámci väčšej jednotky a oddeľujú tzv. červenú utajovanú časť od čiernej – neutajovanej.“

Autá, strely, štvorkolky

„Som hrdý na to, že aj Ozbrojené sily SR majú na IDEB-e nezastupiteľné miesto, že je záujem o informácie, akú novú techniku prevádzkujeme, aké s ňou máme skúsenosti, ako sa o ňu staráme,“ povedal zdôraznil generál Daniel Zmeko. V tejto súvislosti spomeňme napríklad nové Toyota Land Cruiser 90 4x4, ktorých 13 kusov má Vojenská polícia od jari. „Oproti bežným modelom majú zospodu oceľové pláty, aby o. i. nedošlo k poškodeniu podvozka, doplnkom je aj strešná záhradka s pripevnenými svetelnými majákmi a spevnený predný nárazník,“ povedal poručík Radovan Štefany.

Aj keď je dnes v trende diaľkové ovládanie, rotný Erik Richweis z 22. mechanizovaného práporu Michalovce prezentoval na IDEB-e u nás nedávno zavedený izraelský protitankový raketový komplet Spike LR2. „Strela za sebou ťahá kábel, ktorý je prepojený s odpaľovacím zariadením,“ opisuje systém starý desaťročia, ktorý je však imúnny voči akémukoľvek elektronickému rušeniu a účinnosť má od 200 do 500 metrov.

Popri ostatnej technike OS SR major Ján Zachar z Veliteľstva vzdušných síl OS SR prezentoval nové štvorkolky CF Moto. „Aktuálne ich máme nakúpených cez dve desiatky, okrem iného sú vybavené výkonnými svetlometmi a budú slúžiť Security Forces po prelete stíhačiek F-16 na letisko Sliač. Jednotky ochrany letiska ich, samozrejme, môžu využiť aj v Kuchyni či v Prešove.“

Pavol Vitko

Foto: IDEB, SITA, Ivan Kelement, Jaroslav Cabuk a autor

Ceny IDEB Defence & Security

**Cena GRAND PRIX IDEB:
ZTS-Špeciál, a. s. Dubnica n. V. – 120 mm
samohybný mínomet AM 120**

Ceny PRIX IDEB:

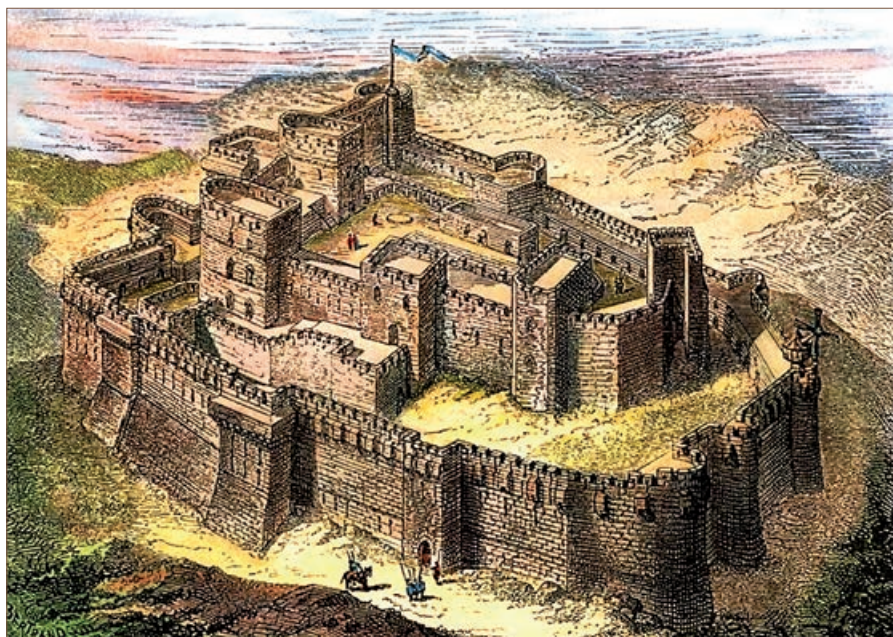
**EVPÚ, a. s. Nová Dubnica – diaľkovo ovládaná
veža TURRA 30-SA**

**Aliter Technologies, a. s. Bratislava – dátový
podsystem COMTAG pre bojovú obrnenú
techniku**

Ako vojenčili rádoví rytieri

Pevnosť Krak des Chevaliers v niekdajšom Tripoliskom grófstve (dnes v Sýrii) bola najvýznamnejším križiackym hradom, ktorý v rokoch 1144 – 1271 patril rádu johanitov.

V prostredí križiackych vojen vo Svätej zemi sa spomedzi kresťanských rytierov od konca 11. storočia začali formovať špeciálne zbory tvoriace základy neskorších duchovno-rytierskych rádov.

K najvýznamnejším patrili johaniti, templári, nemeckí rytieri. Medzi známymi boli napríklad Rád sv. Lazara, Rád rytierov Božieho hrobu, alebo rehole bojujúce proti pohanom v oblasti Baltiku – Rád pruských Kristových rytierov, Rád mečových rytierov, zvaný aj Livónsky rád. Na Pyrenejskom polostrove sa v reconquiste vojensky angažovalo viacero regionálnych duchovných rytierskych rádov, z ktorých možno spomenúť napríklad rád z Calatravy, rád svätého Jakuba či rád z Alcantary.

Členovia duchovných rádov k obvyklým trom rehoľným sľubom – chudoby, čistoty, poslušnosti – pripojili aj štvrtý sľub Kristovho bojovníka (*votum militiae Christi*). Ozbromované oddiely rehoľných rytierskych rádov tvorili viac než polovicu brannej moci Jeruzalemského kráľovstva a hlavne vďaka nim sa podarilo udržať kresťanské územie v moslimskom obkolesení takmer dve storočia.

Prví boli johaniti

Rád johanitov sa vyvinul z rehoľného bratstva, ktoré od konca 11. storočia prevádzkovalo špitály vo viacerých pútnických miestach v Svätej zemi. Ich hlavný špitál v Jeruzaleme bol založený okolo roku 1080 pri Kostole svätého

Jána Krstiteľa, podľa ktorého boli aj pomenovaní. Špitál sa zakrátko stal chýrnym zariadením. Nadviazal na poznatky súdobej arabskej medicíny a vďaka dobrému materiálnemu zabezpečeniu a kvalifikovaným lekárom, ošetrovateľom a ranníčkam poskytoval zdravotnícke služby na najvyššej úrovni. Špitál tvorilo niekoľko oddelení a dokázal prijať a ošetriť naraz až dvetisíc pacientov.

Pod vplyvom pôsobenia templárov sa rehoľné spoločenstvo johanitov okolo roku 1120 zreorganizovalo a časť rehoľníkov – najmä šľachtického pôvodu – sa začala venovať vojenčeniu. Jeruzalemský kráľ a ďalší veľmoži im odovzdali početné majetky vo vojensky exponovaných oblastiach, aby ich bránili proti moslimom. Johaniti dostali do držby aj strategicky významný hrad Krak des Chevaliers, ktorý prebudovali na najmodernejšiu križiacku pevnosť vo Svätej zemi.

Rytiersky rád johanitov sa čoskoro rozšíril aj v celej latinskej Európe a vďaka zbožným darom získal mnoho majetkov. Podstatná časť výnosov z nich slúžila na vydržiavanie johanitského vojska, špitálov a pevností v zámorí. Johaniti boli rádom pápežského práva, takže ich kláštor nepodliehal diecéznym biskupom, ale iba pápežovi a svojmu magistrovi, čiže majstrovi (od roku 1489 veľmajstrovi), ktorý sídlil v Jeruzaleme až do jeho dobytia sultánom Saladinom v roku 1187. Po páde Jeruzalema sa centrála johanitov presunula do prístavného mesta Akkon a odtiaľ zakrátko na Cyprus. Roku 1306 sa johaniti stiahli na ostrov Rodos, kde mali sídlo až do roku 1522, keď ostrov dobyli Osmani. Rímsko-nemecký cisár a španielsky kráľ Karol V. Habsburský roku 1534 daroval johanitom ostrov Malta, podľa ktorého sa začali nazývať aj Maltézske rytieri.

Rytieri templa

Okolo roku 1119 sa v Jeruzaleme ustanovila malá, iba deväťčlenná skupina francúzskych rytierov vedená Hugom de Payns, ktorá si za cieľ a hlavné posla-

Templári v boji

Templár (vľavo) a johanita (vpravo)
v rádových habitoch

nie stanovila ochranu pútnikov a pútnických miest a charitatívnu činnosť vo Svätej zemi. Pre svoj zámer získali podporu jeruzalemského kráľa Balduina II. Ten im prideliť miesto vo svojom paláci, ktorý mal stáť nad zvyškami niekdajšieho Šalamúnovho chrámu (latinsky Templum Salomonis), z čoho pochádza neskoršie skrátené pomenovanie príslušníkov rádu – rytieri templa, templári.

Pomerne v krátkom čase sa Hugo de Payns podarilo nielen naverbovať v Európe ďalších rytierov, ale najmä získať pre rád schválenie rímskej kúrie a prvé majetky od viacerých panovníkov a bohatých šľachticov. K rozmachu templárskeho rádu prispela aj podpora významnej cirkevnej osobnosti Bernarda de Clairvaux a viaceré pápežské privilégia.

Na koncile v Troyes roku 1128 schválili organizačnú štruktúru templárskeho rádu. Na jeho čele stál veľmajster, jeho zástupcom bol senešal, za vojenské záležitosti zodpovedal maršal a rádové majetky spravoval komtúr. V Európe, kde veľmajstra zastupoval generálny vizitátor, sa rád členil podľa krajiny na provincie; tie na tzv. baillivy (okrsky) a v rámci nich na jednotlivé komendy – kláštory. V jednotlivých provinciách veľmajstra zastupovali veľkopreceptori, hrady a komendy riadili preceptori či majstri.

Členovia rádu sa delili na tri skupiny. Prvú tvorili rytieri bojujúci na koňoch, do druhej skupiny patrili slúžiaci bratia (servanti, servienti), čiže seržanti, ktorí boli vlastne zbrojnoši. Spreádzali jazdeckých rytierov do boja a spravidla bojovali ako pechota. Seržantmi boli aj rôzni remeselníci rádu. V tretej skupine boli mnísi, ktorí plnili funkciu kaplánov.

Rozdiel medzi templárskymi rytiermi a seržantmi spočíval v spoločenskom

postavení a navonok sa prejavoval aj v oblečení. Rytieri nosili biele plášte s červeným krížom, seržanti nosili čiernu tuniku s červeným krížom vpredu i vzadu a mali čierny alebo hnedý plášť. Podľa stanov rádu mal templársky rytier nárok na tri kone a dvoch zbrojnošov.

Templári, ale napokon aj ostatní rádovi rytieri nad svetskými rytiermi vynikali v premyslenej taktike kolektívneho boja prísnou disciplínou, dokonalejšou vycvičenosťou a priam fanatickou obetavosťou, keď sa spravidla ani v boji proti početnejšiemu protivníkovi nevzdávali a bojovali do posledného muža.

Okolo roku 1260 templársky rád zastrešoval zhruba 20 000 rytierov, vlastnil 9 000 komtúrstiev a komend po celej Európe. Popri vojenčení a charitatívnej činnosti sa templári venovali aj bankovníctvu. Takmer v každej komende bol aj bankový dom so záložňou plnou zlata a striebra. Bohatstvo a sláva rádu sa mu však stali napokon osudným. Francúzsky kráľ Filip IV. Pekný dal v piatok 13. októbra 1307 všetkých templárov

Pečať templárskeho rádu s hlavným
motívom dvoch jazdcov na jednom
koni mala symbolizovať proklamovanú
chudobu členov rádu

vo Francúzsku pozatýkať, ich majetok skonfiškoval a po zinscenovaných procesoch donútil pápeža Klementa V., aby templársky rád zrušil. Mnohých templárov vrátane posledného veľmajstra Jacquesa de Molay obvinili z kacírstva a 18. marca 1314 v Paríži upálili.

Tri rády v Uhorsku

Už za kráľa Gejzu II. (1141 – 1162) sa v Uhorsku usídlil rytiersky rád johanitov (špitálnikov).

Okolo roku 1165 kráľ Štefan III. umožnil aj rytierskemu rádu templárov usadiť sa v Uhorskom kráľovstve. Uhorským sídlom templárskeho rádu sa stala komenda v chorvátskej Vrane. V odbornej literatúre sa uvádza, že templári mali

Nemecký teutonský veľmajster (vľavo)
a livónsky rádový rytier

v Uhorsku viacero rádových domov, napríklad v Ostrihome, Budíne, Stoličnom Belehrade, Bratislave i Rábe (Győr). Po rozpustení rádu templárov roku 1312 ich majetky v Uhorsku prešli do vlastníctva johanitov.

Tretím rytierskym rehoľným rádom v Uhorsku boli nemeckí (teutónski) rytieri, ktorí taktiež vznikli vo Svätej zemi a ktorých roku 1211 pozval Ondrej II. a udelil im rozsiahle donácie v Sedmohradsku v oblasti Brašova (zvané maďarsky Barcaság a nemecky Burzenland). Rád úspešne čelil nájazdom Kumánov, a to aj vďaka tomu, že na pridelenom území usídlil nemeckých a valónskych kolonistov a vybudoval tu aj viacero hradov. Keďže sa však nemeckí rytieri vzpriechli kráľovi a snažili sa dostať pod zvrchovanosť pápeža, Ondrej II. proti nim vojensky zakročil a roku 1225 ich vyhnal z Uhorska. Vyhnaní členovia rádu sa potom usadili v pruskom Pobaltí.

Na rozdiel od nemeckých rytierov príslušníci templárskeho rádu i rádu johanitov verne slúžili uhorským kráľom. V rozhodujúcej bitke medzi uhorským a mongolským (tatárskym) vojskom pri rieke Slaná 11. apríla 1241 bojoval v radoch uhorského vojska aj nepočítaný, no vojensky kvalitný kontingent rytierskeho templárskeho rádu, vedený majstrom Jakubom z Mont-Royalu. Uhorské vojsko utrpelo ťažké straty a bitku prehralo, v boji padli aj všetci templári, vďaka čomu sa kráľovi Belovi IV. s malou skupinkou podarilo uniknúť z obkľúčenia a zachrániť si život.

V bitke pri Rozhanovciach 15. júna 1312 sa zasa johaniti zaslúžili o víťazný zvrat, keď vďaka ich rozhodnému bočnému protiútokom uhorský kráľ Karol I. Anjouovský porazil nepriateľské spojené vojsko uhorských oligarchov.

doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.

Vojenský historický ústav

Deň otcov

Tradícia Dňa otcov je spojená so situáciou po občianskej vojne v USA, keď jeden z jej veteránov musel po smrti manželky vychovávať sám šesť detí.

Sonora Smart Doddová, dcéra Wiliama Jacksona Smarta, si chcela uctiť už v roku 1910 nielen svojho otca., ale aj všetkých statočných otcov rodín. Popularita sviatku postupne narastala, až v roku 1966 prezident Lyndon Johnson vyhlásil tretiu júnovú nedeľu za Deň otcov. Postupne sa začal pripomínať aj u nás. Pri tejto príležitosti sme pripravili anketu s otcami-vojakmi a ich deťmi, ktorí spoločne slúžia v Ozbrojených silách SR. Nie je ich málo.

Generálmajor Ladislav Dovhun (slúži 33 rokov)
náčelník Vojenskej kancelárie prezidenta Slovenskej republiky, Bratislava:

„Želám si, aby môj syn nasledoval moje šlapaje a časom si v rámci OS SR vybudoval dobré meno. Chcel by som, aby svojou svedomitosťou, húževnatosťou a lojalitou bol príkladom pre ostatných kolegov. Som naňho pyšný a verím, že aj po mojom odchode do výslužby obháji dobré meno našej rodiny v našich ozbrojených silách. A kto vie – možno raz aj jeho syn, ktorý je už na ceste, bude pokračovať v stopách svojho tatka a dedka...”

Slobodník Boris Dovhun (slúži dva roky)
81. krídlo Sliač, budúci technik F-16:

„Otcu vnímam ako veľký vzor a motiváciu vo svojom osobnom, ako aj kariérnom živote. A to najmä vďaka jeho pracovnej morálke, disciplíne, spôsobe komunikácie a správania sa. Som naňho nesmierne hrdý za to, čo dokázal a vybudoval v doterajšom živote. Pevne verím, že ešte niekoľko rokov budeme spoločne slúžiť v našich ozbrojených silách.”

Opýtali sme sa ich: Čo mi dal príklad môjho otca? Čo mi dáva služba môjho syna?

Úctu si však, samozrejme, zaslúžia všetci milujúci, pozorní a obetaví rodičia.

Čatár v zálohe Slavomír Kondáš (odsľúžil 22 rokov)
21. mechanizovaný prápor Trebišov,
bývalý veliteľ družstva:

„Keď som sa vracal z cvičení, zo služobných ciest, tak sa syn vždy zaujímal, ako tam bolo, rád počúval príbehy, ktoré sa na výcviku odohrali. Rozmýšľal nad viacerými silovými zložkami. Som rád, že si vybral armádu a že skoro rok sme mohli slúžiť spolu, hoci on na tretej a ja na prvej rote. Teraz som aspoň trochu v obraze ako funguje život v kasárňach, ako sa majú bývalí kolegovia, čo sa mení.”

Slobodník Filip Kondáš (slúži dva roky)
21. mechanizovaný prápor Trebišov, starší ostreľovač:

„Od mala som žil v prostredí, kde platili pravidlá o úcte a rešpekte k ľuďom a kde bol systém a disciplína. Otec chodil na viac ako mesačné výcviky a po návrate mal vždy ochotu a energiu mi zaujímavu rozprávať o práci každej odbornosti. O tom, ako treba zladíť celý orchester, aby splnil úlohy čo najlepšie. Ako chlapec som sa na to vždy veľmi tešil. Na druhej strane mi o ozbrojených silách hovoril aj v tom zmysle, že ponúkajú veľa benefitov. To všetko ma inšpirovalo a motivovalo. Hoci som maturoval ako grafik digitálnych médií a možností som mal viacero, aj preto, lebo otec mi je vzorom, som si vybral armádu. Chcem sa mu veľmi poďakovať, lebo od prvého dňa, keď som si obliekol uniformu, o to viac stojí pri mne. Ja zase robím všetko preto, aby boli so mnou spokojní nielen velitelia, ale aj obaja rodičia. Som hrdý aj za nich, že slúžim Slovenskej republike.”

Nadrotmajster Maroš Vitko (slúži 25 rokov)
veliaci poddôstojník roty bojovej podpory,
21. mechanizovaný prápor Trebišov:

„Do armády som vstúpil preto, ako teraz môj syn. Tiež môj otec bol profesionálnym vojakom, je plukovníkom vo výslužbe. Videl som u otca to, čo zrejme vidí syn u mňa. Že armáda nie je len sociálne zabezpečenie, ale aj týždňovky, ráno skôr do roboty, popoludní neskorý návrat a u mňa to bolo tiež po dva razy vyslanie do Iraku, Afganistanu, aj na Cyprus. Treba povedať, že mladí ľudia to nie sú iba mobily, nie sú to len bary, ale sú to aj tí, ktorí vnímajú, čo sa deje okolo. Ktorí vedia, že máme svoju vlasť, že v nej žije ich rodina – a že keby niečo, treba sa vedieť brániť. A oni majú guráž a sú na to pripravení. Takže čo sa týka syna, mojím základným pocitom je hrdosť.“

Vojak 2. stupňa Dominik Vitko (slúži dva roky)
902. ženijný prápor Michalovce, ženista-špecialista:

„Od morálnych hodnôt cez guráž až po disciplínu – aj za tým stojí príklad môjho otca. Vojakom som chcel byť už na základnej škole a po bilingválnom gymnáziu to nebolo inak. V armáde chcem pokračovať v rozvoji ženijných odborností a vypracovať sa hore pokiaľ to pôjde.“

Rotmajster Martin Bajcura (slúži 21 rokov)
Tankový prápor Trebišov, technik roty:

„Ani som nevedel, že syn si podal žiadosť k vojsku. Povedal som, že keď ho to bude baviť, nemám žiadny problém. Ja až tak dlho v uniforme už nebudem a je to dobrý pocit, že niekto bude pokračovať vo vojenskej službe aj za mňa.“

Vojak 2. stupňa Martin Bajcura (slúži rok)
Tankový prápor Trebišov, operátor – nabíjač tanku Leopard:

„Po maturite na stavebnej priemyslovke ma k vstupu do armády motivoval aj príklad otca, to je jasné. No vnímam aj systém sociálneho zabezpečenia, možnosť kariérneho rastu a s rozličnými odlúčeniami súvisiacimi s výcvikom problém nemám. Zvládol to otec, zvládnem aj ja. A ako otca na útvare zdravím? Samozrejme – salutujem.“

Rotmajster Radoslav Jakubec (slúži 24 rokov)
výkonný poddôstojník, 25. motorizovaný prápor Trebišov:

„Mám štyroch synov, Jakub je najstarší. Vnímal som, že pri jeho rozhodovaní o živote mám istý vplyv. Rozmýšľal nad viacerými vysokými školami, ale keď to napokon riskol a prihlásil sa iba na Akadémiu ozbrojených síl, bol som v poriadnom napätí aj ja. Veď čo ak by to nevyšlo? Dnes z jeho ambícií vyplýva aj moja motivácia počkať na neho v uniforme kým nedoštuduje. Dúfam, že sa v útvare, respektíve v armáde stretne aspoň na pár mesiacov. Pre mňa je to veľký impulz a ďalšia pridaná hodnota k mojej vojenskej kariére.“

Vojak 1. stupňa Jakub Jakubec
kadet 2. ročníka Akadémie ozbrojených síl generála
M. R. Štefánika Liptovský Mikuláš, zameranie na pešie,
mechanizované a tankové jednotky:

„Keď som sa ešte hrával s hračkami, alebo som si už kreslil, stále som videl pred sebou otca, ako sa vracia domov v uniforme, ako som na neho hrdý. Skrátka, bolo to vo mne. Na môj život mala jeho služba vplyv hneď od začiatku. Keď som sa narodil, bol v misii UNFICYP na Cypre, ale zvládli sme to. Nepochybne chcem teda pokračovať v jeho šľapajach a časom ho aj predbehnúť. Rád by som začiatok dôstojníckej kariéry rozbíhal tu, v Trebišove. Napokon, tu ju začínal aj generál Daniel Zmeko, takže sa nebojím, že by ju to nejako ohrozilo. Možno skôr naopak (smiech).“

Generálmajor v. v. Juraj Baránek (odslúžil 37 rokov)
bývalý veliteľ Vzdušných síl OS SR:

„Keď som sa v poslednom ročníku gymnázia v Žiline v roku 1976 rozhodoval, či svoj život zasvätim civilnému alebo vojenskému letectvu, nakoniec som sa rozhodol pre profesiu vojenského pilota. Napriek ťažkostiam vojenskej služby, o ktorých som v čase rozhodovania ani netušil, som to nikdy neolutoval. Iba vďaka mojej obetavej manželke sme vychovali dvoch synov, ktorých som najmä v období stále pohotovosti počas studenej vojny videl veľmi zriedka. Synovia dorástli a bol som veľmi potešený ich rozhodnutím ísť v mojich stopách vo vojenskom letectve. Žiaľbohu, starší, aj napriek úspešnému splneniu prijímacích pohovorov, zo zdravotných dôvodov, najmä kvôli nutnosti nosiť okuliare nebol prijatý na štúdium. Nakoniec predsa len ostal späť s letectvom, keď po skončení päťročného štúdia na STU Bratislava dnes pracuje ako dizajnér pre spoločnosť Bombardier vo Viedni. No a potešil ma aj mladší syn, keď po

mojom odchode do výslužby v lete roku 2013 zanedlho vstúpil do OS SR na svoju prvú funkciu. Na letisku Kuchyňa, kde som 1. januára 1993 po rozdelení ČSFR zakladal doslova na zelenej lúke 3. stíhací bombardovací letecký pluk, nastúpil syn ako vojak prvého stupňa v odbornosti požiarnik. Som nesmierne rád, že sa rozhodol pokračovať po ceste, pre ktorú som sa pred časom rozhodol aj ja a že ho práca pre našu stále ešte mladú spoločnosť nesmierne baví. Z celého srdca mu prajem, aby prežil takú zaujímavú a zmysluplnú profesionálnu kariéru ako som ju prežíval aj ja.“

Rotný Vojtěch Baránek (slúži 10 rokov)
poddôstojník letovej operačnej skupiny, veliteľstvo
46. krídla Kuchyňa:

„Môj otec je mužom s nesmiernym zmyslom pre zodpovednosť. Jeho prístup k profesionalite formoval nielen mňa, ale aj mnohých ďalších mladých ľudí, ktorí ho poznali. Jednou z najdôležitejších vecí, ktoré mi otec dal, bolo naučiť sa dodržiavať pravidlá. Nebolo priestoru na kompromisy, keď išlo o dodržiavanie stanovených noriem a pravidiel. To mi pomohlo pochopiť, že v živote existujú hranice, ktoré treba rešpektovať, že dodržiavanie pravidiel je základom pre úspech a integritu. Preto mojou snahou bolo vždy sa čo najviac priblížiť k hodnotám môjho otca a využiť všetko, čo ma naučil. Správne sa rozhodovať vo chvíľach tlaku na základe morálnych a etických princípov, budovať si dôveru a rešpekt voči sebe a aj iným. Jeho príklad mi tiež ukázal, že rodinné hodnoty ako úcta a vzájomná podpora sú nenahraditeľným pilierom v živote každého z nás. Jeho príklad a múdrosť sú pre mňa zdrojom inšpirácie a silného základu pre moje životné a vojenské rozhodnutia.“

Pripravil: Pavol Vitko • Foto: autor, nrtm. Pavol Mičica a archívy oslovených

Ministerstvo obrany Slovenskej republiky
Vás pozýva na 6. ročník **Veteránskeho výstupu**
na **Ďumbier** a **Chatu M. R. Štefánika**

22. júna 2024

Tešíme sa na Vás!

PROGRAM: O 8.00 h odchod z parkoviska Trangoška P2 - výstup k Chate M. R. Štefánika - tiché položené venca pri pamätníku SNP pri Chate M. R. Štefánika - výstup na Ďumbier a späť.

Od 13.00 h na parkovisku Trangoška P2 Vás bude čakať veteránsky guláš a propagačné predmety.

POZNÁMKA: Podujatie sa uskutoční na chránenom území Národného parku Nízke Tatry, preto sú všetci účastníci výstupu povinní dodržiavať právne predpisy na úseku ochrany prírody a krajiny a Návštevný poriadok Národného parku Nízke Tatry.

KONTAKT: 0960 322 752, 0903 824 014

Prísaha na Mohyle

V priestoroch Mohyly generála M. R. Štefánika na Bradle sa uskutočnilo slávnostné vyradenie a prisaha 159 nových vojačiek a vojakov, ktorí úspešne ukončili základný vojenský výcvik. Podpredseda vlády SR a minister obrany Robert Kaliňák v príhovore ocenil ich rozhodnosť i oddanosť, pretože vojenskou prisahou sa seba preberajú záväzok brániť vlasť. Náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Daniel Zmeko novým kolegyniam a kolegom zaželel veľa úspechov vo vojenskom aj osobnom živote a najmä veľmi veľa pevnej vôle prekonávať prekážky.

Štandarda náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl Slovenskej republiky

Štandarda náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl Slovenskej republiky bola zriadená podľa čl. 1 ods. 5 smerníc Ministerstva obrany SR č. 10/2006 o vojenskej symbolike v znení smerníc Ministerstva obrany SR č. 74/2010 a v nadväznosti na rozvíjanie národných a vojenských tradícií Ozbrojených síl SR.

Štandarda predstavuje vojenský symbol náčelníka generálneho štábu a používa na označenie jeho prítomnosti v objekte Ministerstva obrany SR.

Štandarda sa používa v prítomnosti náčelníka generálneho štábu pri prijatí ústavných činiteľov SR; pri oficiálnom prijatí významných hostí na Ministerstve obrany SR a na generálnom štábe; pri prijatí oficiálnych predstaviteľov cudzích štátov, ich ozbrojených síl a pri slávnostných ceremoniáloch na Ministerstve obrany SR a na generálnom štábe; pri domácich služobných a spoločenských podujatiach za účasti vojenskej a civilnej verejnosti; pri odovzdávaní a prevzatí funkcie náčelníka generálneho štábu a pri povyšovaní a vyznamenávaní profesionálnych vojakov ozbrojených síl a vyznamenávaní zamestnancov.

Popis štandardy

Štandarda náčelníka generálneho štábu má podobu červeného štvorca, v ktorom je uprostred umiestnený znak náčelníka generálneho štábu v bielo-žltej farbe. Bielo-žlto-červený lem vychádza z dolného rohu štandardy od žrde. Strieborná linka lemuje červený štvorec.

Štandarda náčelníka generálneho štábu je zhotovená zo saténovej látky bordovej farby a podšitá podlepovým lisovaným materiálom. Štandarda má nasledujúce rozmery: šírka štand-

dardy je 100 cm, dĺžka 100 cm, čiže štvorcového tvaru. Šírka lemu je 5 cm, dĺžka žrde bez korunky 220 cm, výška korunky 35 cm a priemer žrde je 4 cm.

Na líčnej a rubovej je do červeného štvorca symetricky umiestnený znak náčelníka generálneho štábu. Teda, okrúhly slovanský obranný štít v zlatej farbe, ktorý bol súčasťou obranného výstroja bojovníka. Štít má po obvode úzke kovanie, je spevnený kovaním a v jeho strede je kovová okrúhla puklica. V strede štítu je po-

ložený strieborný blatnícky meč a na pravej a ľavej strane od neho sú umiestnené po jednej striebornej slovanskej bojovej sekere – bradatici. Po obvode v kruhopyse je text v majuskulnom písme NAČELNÍK GENERÁLNEHO ŠTÁBU OZBROJENÝCH SÍL SLOVENSKEJ REPUBLIKY.

Štandarda náčelníka generálneho štábu sa skladá z látkovej časti, z lemu, žrde a kovania. Súčasťou štandardy je príslušenstvo, ktoré sa skladá zo záznamu o použití štandardy a ochranného obalu.

Žrd' je zhotovená z kvalitného dreva, moreného nahnedo. Je zložená z dvoch častí, ktoré sa spájajú skrutkami a kovaním. Kovanie je zlatej farby (mosadz) a je tvorené hrotom štandardy v tvare lipového listu so skrutkovým zapustením v dĺžke 5 cm, päta korunky je vysoká 17,5 cm, základňa korunky je vysoká 17,5 cm. Ku kovaniu patria skrutky a objímka, ktoré spájajú obe časti žrde do jedného celku a žrd' ma aj kovovú mosadznú päťu.

Dr. Imrich Purdek, PhD. • Vojenský historický ústav

Farár z väznice

Počas omše vo svojej farnosti na zvolenskom sídlisku Podborová

Štábny kaplán 2. brigády vzdušných síl Zvolen major Peter Halkoci prežil väčšiu časť svojej doterajšej kariéry duchovného medzi väzenskými múrmi. Roky pôsobil v radoch duchovných Zväzu väzenskej a justičnej stráže vo väzniciach v Sučanoch, Želiezovciach, Nitre a Ružomberku.

Ako sa stal rodák z Gaboltova v okrese Bardejov duchovným? Priznáva, že v rodine mali duchovného už dávno. Niekedy na rozhraní 18. a 19. storočia.

Dôležité impulzy

„Veľkým impulzom pre mňa bolo Spoločenstvo mládeže v Bardejove a saleziáni Dona Bosca počas gymnaziálnych štúdií. Práve životopis Dona Bosca ma inšpiroval venovať sa problematike mládeže.“ Po maturite študoval v Teologickom inštitúte v Košiciach, ktorý patrila pod Univerzitu Komenského. Po ukončení tretieho ročníka ho oslovil spolurodák, či by nešiel pôsobiť do Žakoviec, lebo tam potrebujú ľudí, ktorí by pomáhali farárovi Mariánovi Kuffovi. V Žakovciach pri Kežmarku vybudoval neuveriteľnú komunitu zloženú z bezdomovcov, prostitútok, bývalých väzňov, opustených detí a ľudí bez rodiny.

„Neváhal som a pôsobil som v rámci pastoračného ročníka pri bývalých väzňoch. Pre mňa to bola inšpirácia do ďalšieho duchovného a pastoračného života. Marián Kuffa získal polozrúcanú faru v Žakovciach. To, čo sa mu z ničoho podarilo s bezdomovcami a bývalými recidivistami vybudovať, je neuveriteľné. Aj pavilón pre starých a postihnutých.

Bývalí alkoholici, narkomani, vrahovia, asociáli sa starajú o postihnutých. Po návrate z tohto pastoračného ročníka som navštevoval väznicu v Košiciach a pravidelne v nedeľu sme mali katechézu pre odsúdených,“ priznáva motiváciu svojho ďalšieho pôsobenia.

Ako kaplán začínal v Kračúnovciach a neskôr pokračoval v Hanušovciach nad Topľou, ale cítil, že je potrebný inde. Celkom prirodzene smeroval do radov Ordinariátu OS a OZ SR. Keď prišiel k biskupovi Františkovi Rábekovi na úvodné stretnutie, bol už viac menej rozhodnutý: ide do väznice! Biskup sa ho snažil presvedčiť, aby nastúpil ako vojenský kaplán. Najmä tam potreboval nových kňazov. „Otec biskup, ja by som ale predsa len radšej išiel do väznice, je mi to bližšie! Navyše som tam už pôsobil ako dobrovoľník,“ bránil svoje rozhodnutie.

Medzi vrahmi i mafiánmi

Peter hneď na začiatku zistil, že je veľký rozdiel prísť občas medzi odsúdených a pôsobiť tam stále. „Bývalý vikár ZVJS plukovník Ladislav Vrábel ma po nástupe zobral so sebou do Sučian. Videl moje zdesenie, keď som tam prišiel. Dostal som kľúče od miestnosti, ktorá sa volala pastoračná a pokyn: Rob si svo-

ju prácu! Postupne som sa oboznámil s prostredím, príslušníkmi ZVJS a väzňami. Hľadal som spôsob, ako vybudovať spoločenstvo. Kaplnka a pastoračná miestnosť boli v priestoroch, kam mohli ísť aj odsúdení a v Sučanoch boli aj mladiství. Po mojej žiadosti, že kaplnka by nemala byť v tomto prostredí, napokon vedenie našlo vhodnejší priestor. Spočiatku to bolo vzájomné oŕukávanie. Nachádzali sme k sebe cestu. Snažil som sa im byť priateľ, duchovný, našli sme miništrantov. Neboli to jednoduché začiatky.“

A aké boli zážitky z jednotlivých väzníc, kde Peter pôsobil? Po chvíľke premýšľania konštatuje, že každé stretnutie s odsúdenými je doslova kniha života. Počul mnohé životné príbehy. Často trpké, smutné. A kedy pocítil, že naozaj patrí do pastoračie za väzenskými múrmi? „Asi vtedy, keď do výkonu trestu nastúpil katolícky kňaz. Bol odsúdený za dopravnú nehodu, pri ktorej došlo k úmrtiu. Vtedy som si povedal, že moja služba je užitočná aj pre ľudí z mojej komunity, ktorí sa ocitli vo väzení. Aj stretnutia s kňazmi, ktorí sa dostali do podobných problémov, ma inšpirovali. Viedli sme dlhé rozhovory, aj duchovné. Veľký zážitok bol v Ústave na výkon trestu v Ružomberku, kde

nás navštívil vtedajší rektor Katolíckej univerzity profesor Tadeusz Zasępa. Ukázal nám blízkosť, bezprostrednosť, ľudskosť pri styku s odsúdenými. Boli to pre mňa, ale aj odsúdených veľmi hlboké zážitky.“

S nimi a pre nich

Vo väzniciach zažil rôzne charaktery, kategórie väzňov. Aj predstaviteľov najznámejších mafiánskych skupín a gangov na Slovensku. Hovorí, že vždy sa k nim snažil pristupovať ako k ľuďom, ktorí aj napriek tomu, čo vykonali, potrebujú duchovnú službu. Boli tam aj odsúdení vojaci či policajti. Najmä za dopravné nehody. Peter sa ich snažil z toho spoločenstva vytiahnuť, pomôcť im. Oni mu to zasa oplácali svojou prácou v knižniciach a pri duchovných aktivitách. Zároveň pôsobil aj medzi príslušníkmi ZVJS a ich rodinami. Priznáva, že predstavujú špecifickú, uzavretú komunitu. A aká bola cesta k nim? „Jednoducho byť s nimi, byť tam pre nich. Pri rôznych zamestnaniach, aj pri pravidelných streľbách, vzdelávaní, športe. A po pracovnej dobe nielen na športových aktivitách, ale aj pri pívku. Postupne prichádzali krsty ich detí, príprava na ich prvé sväté prijímanie, birmovku, ale aj príslušníkov na sviatosť manželstva. Boli to pekné chvíle. Vtedy príslušníci ZVJS intenzívne vnímali, že nie som v zariadení len pre odsúdených, ale pre všetkých, vrátane nich. Mal som možnosť pri trojkraľových pohŕňaniach navštevovať ich rodiny. Bol som s nimi aj pri pohreboch. Teda bol som pri ich radoostiach i smútkoch, tešil som sa s nimi i plakal,“ spomína major Halkoci.

Hovorí, že v Sučanoch, kde boli mladiství, často organizovali futbalové turnaje aj medzi miništrantmi. Miništranti z obce prišli a hrali turnaj s odsúdenými a bolo to veľmi pekné. Rovnako pri telesnej príprave a futbale lepšie spoznal aj príslušníkov ZVJS. V Želiezovciach bol veľmi pekný park, kam chodili behávať. S niektorými je dodnes v kontakte. V Nitre bolo špecifické, že išlo o väzbu a väzobné stíhanie osôb a bol tam aj inštitút vzdelávania. Po jeho absolvovaní frekventanti pôsobili vo väzniciach na celom Slovensku. S mnohými

Medzi odsúdenými

Vo zvolenskej kaplnke s Ordinárom OS a OZ SR Mons. Františkom Rábekom a dekanom vzdušných síl majorom Pavlom Lukáčom

mi sa potom stretol. Ružomberok bol podľa neho špecifický. Pôsobil tam najdlhšie a v celom komplexe mal možnosť spoznať väznenstvo i justíciu. Lebo tam bola pohromade väznica, súd i polícia.

Biskup mal pravdu

A ako prežíval prvý rozhovor s človekom, o ktorom vedel, že niekoho zabil? Hovorí, že dodnes je vďačný za slová bývalého väzenského kaplána majora Janka Minárika z väzenskej nemocnice v Trenčíne. Hovoril mu: Keď ideš k týmto ľuďom, modli sa! Ideš tam počúvať! Počúvaním a modlitbou sa dá urobiť veľa! „Tak prebehlo moje prvé stretnutie s človekom, ktorý zabil. Vypočul som si ho, pomodlil som sa za neho. Pri spovedi sa mnohí z nich chceli zbaviť viny za to, čo urobili. Videl som, že po rozhršení mnohým sa výrazne uľavilo. Časť z nich sa snažila začať novú, lepšiu etapu svojho života.“

V čom a ako ho zmenilo pôsobenie v ZVJS? „Jeden odsúdený sa mi priznal, že má rád svoju mamu, hoci práve ona ho udala, keď páchal trestný čin. Pochopil som, že po prepustení vo svojom ďalšom živote na slobode môžu byť v mnohých situáciách veľmi prospešní pre spoločnosť. Naučil som sa pri nich vnímať človeka, jeho dobro a zlo, čo v nich je. Mnohí neboli a nie sú zlí, ale vykonali niečo zlé a treba im pomôcť. Aby sa v sebe zbavili toho zlého a mohli ďalej lepšie žiť aj so svojimi rodinami. Mnohí sa navrátili k Bohu, stali sa miništrantmi, to sú všetko neoceniteľné skúsenosti.“

Napokon však predsa len prišlo na slová biskupa Rábeka a Peter Halkoci ako duchovný vstúpil do OS SR. Prečo? „Otec biskup mal pravdu. Po rokoch pôsobenia v ZVJS bolo treba sa vzdať a stiahnuť z tejto služby, lebo už som pociťoval, že je to veľmi náročné naj-

mä po psychickej stránke. Hrozilo mi možno aj vyhorenie. Človek potrebuje zmenu. Pre mňa bol veľkou oporou môj bývalý spolužiak a teraz dekan v AOS

Nechýbal ani na medzinárodných vojenských púťach vo francúzskych Lurdoch

major Tomáš Huďa a kolega – evanjelický farár major Ľuboš Kordoš, vnukli mi myšlienku: Poď do ozbrojených síl! Je to iná pastorácia, trochu iná práca. A vo svojom pôsobisku vo zvolenskej brigáde spoznávam, že mali pravdu. Naša brigáda má svoje jednotky rozmiestnené po celom území Slovenska pri ochrane jeho vzdušného priestoru,“ hovorí major Halkoci na štarte svojej ďalšej etapy pôsobenia v duchovnej službe.

V minulosti sme sa neraz stretli aj na medzinárodných vojenských púťach v Lurdoch, kde sprevádzal príslušníkov ZVJS a mohol tak využiť svoju znalosť francúzštiny. Tento rok už sprevádzal vojenských pútnikov.

Jozef Žiak

Foto: archív P. H.

DOVOLENKA NA SLOVENSKU S REKREAČNÝM POUKAZOM

GRANIT
HOTEL

Aj vy máte nárok požiadať o príspevok na rekreáciu v HOTELOCH GRANIT.

Cestujte po Slovensku, oddychujte v sieti GRANITHOTELS a ešte k tomu všetkému si časť ceny pobytu nechajte preplatiť u svojho zamestnávateľa.

Máte nárok na príspevok na rekreáciu? Informujte sa u svojho vedúceho alebo personalistu, vyberte si hotelovo-zdravotnícku prevádzku podľa svojej preferencie a záujmu a prídte si oddýchnuť.

Administratívu nechajte na nás – my vám pripravíme všetky potrebné dokumenty, ktoré potrebujete pre svojho zamestnávateľa.

HOTEL GRANIT PIEŠŤANY ***
KÚPEĽNÝ ÚSTAV
tel.: +421 (0) 33 7983 111

email: repcia.pn@granithotels.sk

HOTEL GRANIT SMREKOVICA ***
HORSKÝ REZORT
tel.: +421 (0) 44 4323 516

email: repcia.sm@granithotels.sk

HOTEL GRANIT TATRAŇSKÉ ZRUBY ***
KLIMATICKÉ KÚPEĽE
tel.: +421 (0) 52 4267 123

email: repcia.tz@granithotels.sk

HOTEL GRANIT NOVÁ POLIANKA ***
KLIMATICKÉ KÚPEĽE
tel.: +421 (0) 52 7841 111

email: repcia.np@granithotels.sk

facebook.com/granithotels
www.granithotels.sk

MILITARY ENGLISH

THE NATIONAL GUARD

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: Master Sgt. Charles Johnston

The National Guard is an integral component of the U.S. armed forces, in essence a combat reserve force of a tremendous size and force. Close to half a million civilian soldiers serve under both federal and state command. Each U.S. state, territory and the District of Columbia has its own National Guard forces, funded through that entity's budget. The primary job of the National Guard is to defend the location to which it belongs and respond to state disasters and needs, such as earthquakes, floods, or pandemics. Guard soldiers typically serve in their home states, living at home and usually holding private-sector jobs, with drills scheduled for one weekend a month and an annual two-week training program.

They are also called to service in times of civil unrest, labor strikes, wars, and **riots**. The National Guard of any given location can also be federalized by the U.S. President's order for either domestic emergencies or overseas service. In 2019, the guard responded to 63 natural disasters, including seven hurricanes or tropical storms, nineteen floods, and twelve fires. More than 100,000 National Guard members were deployed to combat **wildfires** across nineteen states in 2022, including by ensuring public order and engaging in search and recovery missions. The National Guard has seen action in the Korean and Vietnam wars, the Persian Gulf war, the war in Afghanistan and other operations. Since 9/11 more than 1 million National Guard members have deployed to overseas **operating theaters**.

The National Guard has evolved throughout the centuries from a loose collection of colonial militias formed to provide security against the Pequot Tribe in 1636, into a well-trained and equipped force **augmenting** the active-duty military services. In its state role, the National Guard has played an important part in **disaster relief** and homeland defense. During Hurricane Katrina in 2005, about 50,000 National Guard troops were deployed for humanitarian, evacuation, and relief operations. On January 6, 2021, Guard members were called upon after a **mob breached** the U.S. Capitol.

Internationally, the National Guard engages with 106 partner nations in specific programs worldwide. For example, the California Air National Guard's

partnership with Ukraine proved **pivotal** during the early stages of Russia's invasion. Since 1994 Slovakia is partnered with the Indiana National Guard.

In April 2023, the Air National Guard drew **intense scrutiny** after the FBI arrested a twenty-one-year-old guardsman for leaking highly classified documents on the war in Ukraine and internal communications of U.S. partners Israel and South Korea. Critics, including some high-ranking U.S. lawmakers, called for reforms to the system for maintaining classified documents. Others questioned whether the National Guard should have access to critical military intelligence, except at the highest levels of the organization.

QUESTIONS:

1. Čo je Národná garda, kedy vznikla a koľko má príslušníkov?
2. Kto rozhoduje o nasadení Národnej gardy?
3. S Národnou gardou ktorého štátu USA má Slovensko partnerský program?

GLOSSARY

- **riots** /'raɪəts/ – (občianske) nepokoje;
- **wildfires** /'waɪld faɪərz/ – (prírodné) požiare;
- **operating theaters** /'apə'reɪtɪŋ 'θiətərz/ – operačné priestory;
- **augmenting** /'ɒg'mentɪŋ/ – dopĺňať;
- **disaster relief** /dɪ'zæstər rɪ'li:f/ – pomoc pri katastrofách;
- **mob** /mɒb/ – dav;
- **breached** /brɪtʃt/ – násilne vnikol;
- **pivotal** /'pɪvətəl/ – zlomový, prevratný;
- **intense scrutiny** /ɪn'tens 'skrutɪni/ – intenzívna pozornosť.

mjr. Ján Ostapčuk

štábný kaplán 1. mechanizovanej brigády Topoľčany

Plameň Božej lásky

V súčasnosti sa čoraz častejšie stretávame s nenávisťou, zlobou, závišťou, opovrhovaním, osobným nezaujmom v medziludských vzťahoch. Týchto pár slov nás môže nabádať a našepkávať nám jednu veľikánsku pravdu: SVET OKOLO NÁS JE ZLÝ!!! Prečo je to tak? Čo sa pokazilo? Je tu nejaké riešenie? Prečo nás Boh nemá rád? Často dostávam tieto otázky. Pokúsme sa spoločne nájsť to správne riešenie. Dnešná doba nás nabáda k tomu, aby sme sa starali len a len o seba, bez záujmu o iných. Povedané tvrdo „sme sebeckí“. Chýba nám láska. Kde sa vlastne stratila? Odpoveď je veľmi jednoduchá: Nestratila sa, netreba ju hľadať, ale čo je potrebné urobiť? Usporiadať si svoje morálne, materiálne a životné hodnoty. Tu sa môžem seba opýtať: „Som sebec, som materialista, alebo som mamonár?“ Podľa mňa sme na tomto svete len a len na dovolenke.

Sväté písmo hovorí: „Chodte do celého sveta a hlásajte evanjelium.“ (Mk 16, 15-16) Lebo kde je Boh, tam je láska, kde je láska, tam je pokoj. Skúsme si teraz vytvoriť vlastný rebríček hodnôt. Na prvé miesto do svojho života pusť Boha, na to druhé daj seba a svojho partnera. Tretie miesto sú naše deti. Za nimi nasledujú naši rodičia, súrodenci, priatelia, naše koníčky.... Ako vyzerá ten môj hodnotový rebríček? Nie je môj život podobný stavebnici LEGO? Ja ho skladám, no nepredvídané okolnosti a dianie okolo mňa ho rúcajú.

Blíži sa nám koniec školského roka, deti sa už tešia na prázdniny, veď prichádza leto. Popri oddychu a dovolenke skúsme si nájsť aj čas na vlastné zamyslenie a stíšenie, prehodnotenie svojho hodnotového rebríčka. Možno sa stane niečo, čo si dlho odmietal. Práve teraz je ten správny čas zapáliť v sebe ten pravý Plameň Božej lásky. Lásky k Bohu, svojim blízkym, možno aj k tým, ktorých ľudovo povedané nemusím. Lebo len cez lásku dosiahneme radosť a pokoj.

Silové cvičenie ako nástroj zvýšenia pohybovej aktivity

Nedostatok pohybovej aktivity predstavuje vážny problém pre zdravie každého človeka.

Jedným z priamych dôsledkov nedostatku fyzickej aktivity je energetická nerovnováha, kde množstvo spotrebovaných kalórií pre-
vyšuje množstvo kalórií spaľených prostredníctvom fyzickej aktivity. Môže viesť k hromadeniu telesného tuku, čo je hlavným faktorom
prospievajúcim obezite, spojenej s mnohými zdravotnými komplikáciami.

Okrem fyzických zdravotných problémov je sedavý životný štýl spojený aj s negatívnymi dôsledkami na psychické zdravie. Nedostatok fyzickej aktivity môže prispievať k depresii, úzkosti a zníženiu sebavedomia. Pravidelná fyzická aktivita je účinným prostriedkom na zlepšenie nálady, znižovanie stresu a zlepšenie celkovej psychickej pohody.

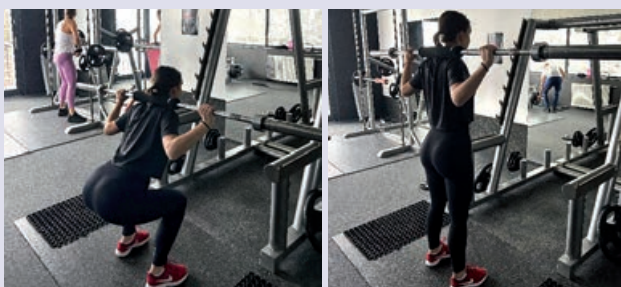
Integrácia aktívneho životného štýlu do každodennej rutiny pomáha zlepšovať fyzické i mentálne zdravie, zvyšuje energetickú úroveň a zlepšuje kvalitu spánku. Podľa odporúčaní by sa dospelí mali usilovať o dosiahnutie aspoň 150 minút stredne intenzívnej aeróbnej aktivity, alebo 75 minút vysoko intenzívnej aktivity týždenne. Tieto hodnoty predstavujú základný kameň na udržanie zdravia a prevenciu ochorení. Stredne intenzívna aktivita môže zahŕňať rýchlu chôdzu, jazdu na bicykli na rovine, tanečné aktivity, alebo plávanie. Vysoko intenzívne aktivity zahŕňajú beh, plávanie na dlhé vzdialenosti, cyklistiku v kopcovitom teréne, alebo intenzívne skupinové cvičenia.

Jednou z kľúčových stratégií na zvýšenie pohybovej aktivity je zníženie času stráveného sedením. Dlhé obdobia sedenia majú negatívny vplyv na zdravie, preto sú dôležité pravidelné krátke prestávky na pohyb. Optimalizácia pohybovej aktivity zahŕňa využívanie každodenných príležitostí na zvýšenie fyzickej aktivity. Jednoduché zmeny ako je výber chôdze namiesto jazdy autom na krátke vzdialenosti, využívanie schodov namiesto výťahu, alebo dokonca státie namiesto sedenia pri práci, môžu mať významný vplyv na zlepšenie fyzickej kondície a zníženie rizika chronických ochorení. Je dôležité nájsť aktivity, ktoré sú príjemné a udržateľné na dlhodobé obdobie. Udržiavanie aktívneho životného štýlu vyžaduje záväzok a často zmeny v denných návykoch. Vytvorenie realistických cieľov, postupné zvyšovanie intenzity a trvania fyzickej aktivity a pravidelné hodnotenie pokroku môže pomôcť dosiahnuť a udržať optimálnu úroveň pohybovej aktivity na zlepšenie zdravia a kvality života.

Posilňovanie je forma fyzickej aktivity zameraná na zlepšenie sily, vytrvalosti a veľkosti svalov prostredníctvom cvičení, ktoré vyžadujú svaly pracovať proti externej sile. Táto externá sila môže pochádzať z rôznych zdrojov, vrátane číniek, závaží na posilňovacích strojoch, od-

Drepy

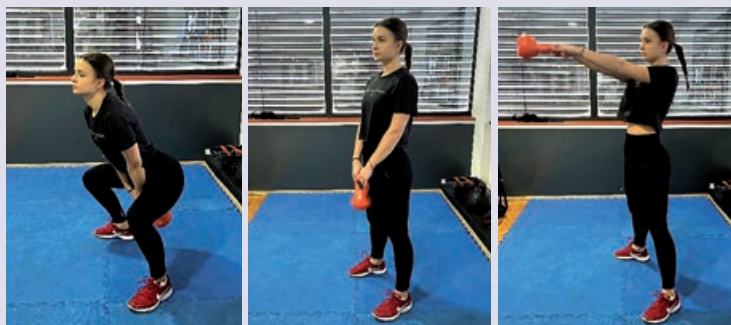
- Postavte sa na šírku ramien, môžeme aj širšie. Špičky chodidiel smerujú jemne do strán.
- Môžete použiť aj činku, ktorú si položíte na trapézy a rukami si ju pridržiate.
- Pred drepom sa hlboko nadýchnite, spevnite stred tela a drep urobte tak nízko, aby sme ste sa nemuseli predkláňať a chrbát mali napriamený.

porových pásov, vlastnej telesnej hmotnosti, alebo iných odporových prístrojov. Cieľom silového tréningu je zvýšiť fyzickú silu, zlepšiť svalovú definíciu, podporiť rast svalovej hmoty a zlepšiť celkovú fyzickú kondíciu a výkonnosť. Okrem estetických a výkonnostných výhod má silový tréning viacero zdravotných prínosov, vrátane zvýšenia kostnej hustoty. Dôležitý účinok sa uplatňuje v tom, že zvýšená svalová hmotnosť môže zvýšiť bazálny metabolický index, čo znamená, že telo spáli viac kalórií aj v pokoji. Silový tréning môže teda pomôcť pri redukcii telesného tuku a udržiavaní zdravej telesnej hmotnosti. Na obrázkoch možno vidieť ideálne formy silových cvičení:

Swingy

- Uchopte kettlebell (prípadne jednoručku) do zvesených rúk medzi nohami v miernom predklone, ale dávajte pozor, aby ste mali napriamený chrbát.
- Pohodte ju krátkym pohybom medzi nohy smerom k sebe.
- Pomocou vyrovnania nôh, práce bokov a súčasným pohybom natiahnutých rúk hore kettlebell predpažte.
- Nechajte kettlebell z hornej polohy opäť kontrolovane klesnúť medzi nohy a hneď prejdite k ďalšiemu švihy hore.

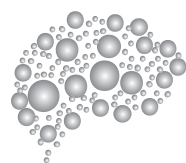
PhDr. Dávid Líška, PhD.

Podporené z grantu The movement activity enhancement after the COVID19 pandemics project number 2021-1-SK01-KA220-HED-000023008

OBRANA • Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Ročník XXXII.
• č. 6/2024 • Redakčná uzávierka 27. 5. 2024 • Do výroby zadané 31. 5. 2024
• Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 30 30 37, 0903 820 996, e-mail: miloslav.scepka@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 30 30 38, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktor: Jozef ŽIAK, plukovník v. v., tel.: 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 30 30 39, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk
• Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ • Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ
• Adresa: Mesačník OBRANA, Ministerstvo obrany SR, Námestie generála Viesta 2, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR • NEPREDAJNÉ

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

npor. Jozef Bicák
psychológ 65. prieskumného práporu Prešov

Disciplinovanosť

„Disciplína je mostom medzi cieľmi a ich splnením.“

Jim Rohn

Základné zásady a pravidlá správania sa a konania poznáme ako dôležité piliere pre civilizované a optimálne fungovanie spoločnosti. Z týchto tradícií spoločnosti vychádzajú aj konkrétne pravidlá správania sa a konania pre nás, profesionálnych vojakov, pri plnení úloh obrany Slovenskej republiky, jej zvrchovanosti, územnej celistvosti, záujmov, hodnôt demokracie a slobody. Každý profesionálny vojak by mal poznať hlavné mravné požiadavky, ktoré sú súčasťou etického kódexu profesionálneho vojaka. Je to vernosť, česťnosť, statočnosť, disciplinovanosť, hrdosť, zodpovednosť a obetavosť. Každá z týchto požiadaviek dáva silný základ pre definíciu vojenskej služby. Od dobrovoľného zloženia vojenskej prisahy sú tieto požiadavky našimi zásadami, ktoré sme povinní dodržiavať, a tým potvrdzovať naše vnútorné presvedčenie a poslanie, ktoré sme sa rozhodli plniť voči nášmu štátu a národu. Rešpektovanie etického kódexu je súčasťou dodržiavania služobnej disciplíny profesionálneho vojaka, a to v rozsahu jeho práv aj povinností. Naše správanie musí byť také, aby neohrozovalo a nepoškodzovalo vážnosť a dobré meno ozbrojených síl pri výkone štátnej služby, ale aj mimo nej. Vojenská disciplinovanosť, ako jedna z mravných požiadaviek je základným predpokladom. Disciplinovanosť znamená podriadenie sa a dodržiavanie predpisov a príkazov s bezvýhradnou poslušnosťou na zachovanie poriadku. Taktiež je to istým spôsobom prejav dôvery v rozhodnutia nadriadených. Prejavom disciplinovanosti je v našom prostredí aj ochota podriať sa nadriadenému. Ako elementárny príklad môžeme použiť vzdávanie úcty voči nadriadenému alebo voči vyššej vojenskej hodnosti pozdravením sa zdvihnutím ruky – salutovaním, čo je jedna z primárnych povinností, na ktorú netreba zabúdať, a ktorá reprezentuje disciplinovanosť vojaka v základnom prejave. Budme disciplinovaní, či už v našich osobných životoch alebo v práci, podporíme tým jednu zo základných zásad nášho vojenského povolania.

**NA
MOMENT:**

[chvíľa
pre duševné
zdravie]

mental
health

ČO JE PRE MŇA AKO RODIČA DÔLEŽITÉ?

V niektorých situáciách potrebujeme nájsť množstvo odpovedí. Výchovou detí ovplyvňujeme ich myšlienky, postoje a presvedčenia. Každý z nás k rodičovstvu pristupuje jedinečným spôsobom, čerpáme skúsenosti z nášho detstva.

KORENE V NAŠOM DETSTVE

Na pochopenie prístupu rodičovstva pomáha zodpovedanie otázok, ako ste vnímali vaše detstvo rovnako aj partner/ka.

Keď došlo ku konfliktu, rodičia:

- sa predtým pohádali/nepohádali
- nahnevane komunikovali, používali sarkazmus
- občas sa pohádali, ale po malej chvíli sa predtým uzmierili

V otázkach disciplíny, boli rodičia:

- striktní a autoritárski
- neformálni, do ničoho ma nenútili
- s láskou stanovili hranice

Pri vyjadrovaní mojich pocitov:

- mohol som vyjadriť aj hnev
- vyjadroval som len pozitívne pocity, ktoré rodičia chceli počuť,
- rodičia moje pocity neriešili

Čo sa týka materiálnych potrieb:

- dostal som, čo som chcel,
- dostal som len to, čo som potreboval,
- pocítil som nedostatok.

Čas keď som chodil spať:

- bol prísne daný
- bol pohyblivý.

Aký vzťah s dieťaťom budujem?

V ktorých oblastiach ste vnímali, že by ste mohli reagovať inak?

Aké správanie bude prospešné vášmu dieťaťu?

Aký má byť vzťah, ktorý s dieťaťom budujem?

Bol by som rád, keby ostatní ľudia charakterizovali moje dieťa ako....

Je dôležité aby sme boli pevní v hodnotách, ktoré chceme dieťaťu vytvárať aj počas každodenných situácií.

Budem dieťaťu dobrým vzorom: najviac sa dieťa učí sledovaním a napodobňovaním rodičov. To má najväčší vplyv na to, akým človekom sa stane.

Počkám, kým sa upokojí: pokiaľ sú malé deti vydesené, frustrované alebo nahnevane, kontrolu prevezme primitívna časť mozgu-amygdala, ktorá zaplaví telo stresovými hormónmi. V tomto stave dieťa nedokáže vnímať čo sa mu snažíte povedať. Najprv ho skúsime upokojiť, až potom dohovárať. Stresová reakcia sa rodičovským krikom a vyžadovaním disciplíny iba rozrastie.

Prijmem reakcie dieťaťa: Keď sa snažíte vnímať pocity dieťaťa, akými sú smútok alebo nenávisť, môže prísť prvotná reakcia „milujúceho“ rodiča, keď sa mu snažíme tieto pocity vyhovoriť. Namiesto odmietnutia skúsme spoločne pocit opísať a prijať, pretože tak ich dokáže dieťa spracovať a aj v budúcnosti si s takým pocitom poradiť.

kpt. Mgr. Emília KINSKÁ

psychológ ÚVN SNP Ružomberok, Veliteľstvo vojenského zdravotníctva

Spolu s kolektívom oddelenia psychológie máme na starosti psychickú spôsobilosť vo všetkých oblastiach kde je potrebná, a sa snažíme sa o jej udržiavanie v rôznych životných okolnostiach. Každodenný program nás natoľko zamestnáva, že zriedka máme čas sa hlbšie zamyslieť nad tým, ako sa skutočne máme. Preto povzbudzujem všetkých využiť čas u psychológa a preskúmať v rámci možností aktuálny životný kontext. Spôsob ako nazeráme na seba, na druhých a na svet okolo nás, zásadne ovplyvňuje kvalitu života nás, aj ľudí v našom okolí. Raďa by som dala do pozornosti jednoduchú vlastnosť, ktorú poznáme všetci - HRAVOSŤ, ktorá je prejavom zdravia aj v dospeljej populácii.

Pribina v Povstaní

Slovenská národná banka v roku 1944 počítala s razbou striebornej desaťkoruny. Na minci je vyobrazené knieža Pribina spolu so zbrojňoši.

Mince s hmotnosťou 7 gramov a priemerom 29 mm sa razili zo striebra s rýdzosťou 500/1000.

Prvé mince vyrazila Kremnická mincovňa v lete 1944, ich presný počet nebol stanovený, mal sa upraviť dodatočne podľa potreby SNB a jej filiálok. Do 29. augusta 1944 vyexpedovala mincovňa 807 000 kusov do hlavného sídla SNB v Bratislave a od septembra putovalo 264 000 kusov do filiálky v Banskej Bystrici.

Záchrana striebra

V čase razby mincí vypuklo Slovenské národné povstanie. Mincovňa sa nachádzala na povstaleckom území, čím sa všetky drahé kovy dostali pod správu Slovenskej národnej rady. Tá vydala 6. septembra 1944 okamžitý prípis na zastavenie razby strieborných mincí. Už vyrazené mali byť podľa plánu dôkladne zabalené a prevezené do sídla Národnej banky v Banskej Bystrici. Razba desaťkoruny po potlačení SNP v roku 1944 už nepokračovala.

Vďaka razbe týchto mincí sa medzi obyvateľstvo dostalo veľké množstvo striebra, ktoré by inak padlo do rúk nacistického Nemecka. Zamestnanci SNB na čele s guvernérom Imrichom Karvašom si veľmi dobre uvedomovali

vzniknutú situáciu. Preto už v lete roku 1944 vyvíjali enormnú snahu, aby dosiahli razbu týchto mincí. Po potlačení Povstania sa medzi obyvateľmi šírili klamlivé informácie, že v strieborných minciach vyrazených v roku 1944 bolo ukryté zlato. Preto sa tieto mince často objavujú poškodené, či už navrátené alebo dokonca zlomené na polovicu. Takéto mince však nikdy nevznikli a väčšina zlata, ktoré bolo v Kremnickej mincovni, putovalo počas SNP cez horský masív Kremnice do Moskvy, odkiaľ sa po skončení vojny vrátilo naspäť.

Strieborný Pribina

Desaťkorunová minca oficiálne uviedli do obehu 10. augusta 1944. Jej platnosť sa skončila až 31. decembra 1947. Materiálom použitým pri razbe mince bola zliatina medi a striebra v pomere 50 na 50. Na minci je vyobrazený knieža Pribina so základným kameňom prvého kostola na našom území. Po jeho ľavici je bojovník s mečom a po pravici biskup, ktorý drží miniatúru kaplnky. Pri razbe tejto mince vznikli dva varianty. Prvá je s krížikom na kaplnke a druhá bez krížika. Tento variant vznikol chybou

vo výrobe. Mince, ktoré boli vo vrečku zabalenom 29. augusta 1944, obsahovali mince bez krížika na kaplnke. Celú kompozíciu reverzu dopĺňa nominálna hodnota. Na averze je znak Slovenskej republiky, rok a názov Slovenská republika.

Vrečko plné peňazí

Vrečko, ktoré múzeum SNP zakúpilo v roku 2021, bolo v Kremnickej mincovni zabalené práve 29. augusta 1944. Putovalo do Banskej Bystrice, na Národnú ulicu, kde sídlila filiálka Slovenskej národnej banky, ktorá na seba prevzala finančné aspekty na povstaleckom území po Slovenskej národnej banke v Bratislave. Vrečko s 500 striebornými mincami bolo zamenené za bankovky tesne pred obsadením Banskej Bystrice nemeckými jednotkami v októbri 1944.

Po vojne bolo vrečko plné desaťkorunových mincí určené ako svadobný dar a uschované ako rodinný poklad. Až neskôr ho rozbali a zistilo, že mince, ktoré sa v ňom nachádzali, sú nepoškodené a v zbierkovom stave.

Mgr. Lukáš Volentier, PhD.

Foto: Múzeum SNP Banská Bystrica

Západokarpatská operácia

V poradí treťou strategickou operáciou Červenej armády počas oslobodzovania Slovenska sa stala Západokarpatská operácia (12. 1. – 28. 2. 1945), ktorá bola súčasťou strategických útočných operácii rozvinutých vojskami Sovietskeho zväzu na začiatku roka 1945.

Prieskumná hliadka 50. streleckého zboru v obci Utekáč (január 1945)

Uskutočnili ju vojská 4. ukrajinského frontu (38., 1. gardová a 18. armáda), ktorý mal 15. 1. 1945 celkom 203 250 vojakov (v tom aj 13 037 vojakov 1. čs. armádneho zboru), a vojská pravého krídla 2. ukrajinského frontu (40., 27. a 53. armáda, jazdecko-mechanizovaná skupina, rumunská 4. a 1. armáda), v ktorých pred začiatkom operácie bolo dovedna vyše 163 900 sovietskych a 89 300 rumunských vojakov. Počas poslednej dekády januára došlo k stiahnutiu jazdecko-mechanizovanej skupiny a 27. armády do druhého sledu 2. ukrajinského frontu. Ich úseky prevzala 53. a 40. armáda. 53. armáda prevzala aj rumunský 4. armádny zbor spolu s rumunským 7. armádnym zborom prisunutým od Budapešti. Oba zbory boli organizačne zlúčené do rumunskej 1. armády. Po týchto zmenách bolo 1. 2. 1945 vo vojskách 40. a 53. armády celkom 70 100 vojakov a v rumunskej 1. a 4. armáde spolu 97 300 vojakov.

Tanky a delá pri Jasle

Na pravom krídle 4. ukrajinského frontu útočili vojská 38. armády, ktoré po prelomení nemeckej obrany v priestore poľského Jasla (15. 1.) rýchlo napredovali smerom na Gorlice a Nowy Sącz. V jej zostave sa 15. januára na prelamaní nemeckej obrany pri Jasle podieľalo aj päť delostreleckých plukov a tankový prápor 1. čs. armádneho zboru. Postup 38. armády prinútil nemecké a maďarské vojská zaujímať obranu pri rieke Ondave a v priestore Slanského pohoria

k ústupu. Na smere Prešov (oslobodený 19. 1.) – Stará Ľubovňa (oslobodená 25. 1.) – Nowy Targ ich prenasledovali vojská 1. gardovej armády s 1. čs. armádnym zborom. Po 20. januári jej zväzky začali prechádzať na územie Poľska, v dôsledku čoho z vojsk 4. ukrajinského frontu ku koncu januára na Slovensku zostala len 18. armáda. Táto od 12. januára útočila na smere Košice (oslobodené 19. 1.) – Margecany (oslobodené 21. 1.) – Spišská Nová Ves (oslobodená 27. 1.). Po oslobodení Spišskej Novej Vsi a Popradu (28. 1.) aj hlavné sily 18. armády postupne prechádzali na územie Poľska, takže v polovici februára z jej vojsk na Slovensku pôsobil už len 1. čs. armádny zbor s časťou síl 17. gardového streleckého zboru.

Vojská pravého krídla 2. ukrajinského frontu počas Západokarpatskej operácie uskutočnili viacero relatívne samostatných armádných útočných operácií. V ich priebehu zväzky 40. armády s rumunskou 4. armádou postupovali na smere Rožňava (oslobodená 23. 1.) – Dobšiná (oslobodená 27. 1.), od Plešivca (oslobodený 14. 1.) na Jelšavu (oslobodená 23. 1.) a Brezno (oslobodené 31. 1.) a od Uzovskej Panice (oslobodená 14. 1.) na Podkriváň (oslobodený 4. 2.).

27. armáda útočila smerom na Lučenec (oslobodený 14. 1.) a Halič (oslobodená 24. 1.), 53. armáda s rumunskou 1. armádou postupovala z priestoru severne od Modrého Kameňa na Pliešovce (oslobodené 4. 3.), Senohrad (oslobodený 25. 2.) a Bzovík (oslobodený 28. 2.).

Do konca Západokarpatskej operácie vojská 4. ukrajinského frontu a pravého krídla 2. ukrajinského frontu dosiahli čiaru Strumień – Bialsko Biala – Chyžne – východne od Trstenej – Smrečany – Liptovský Mikuláš – Brezno – Detva – východne od Pliešoviec – Bzovík – Čabradský Vrbovok – Levice.

Od Ondavy k Mikulášu

1. čs. armádny zbor 18. 1. 1945 začal prenasledovanie nemeckých a maďarských jednotiek ustupujúcich od Ondavy smerom na Bardejov (oslobodený 19. 1.) a Zborov (oslobodený 20. 1.). Pretože po oslobodení týchto miest postup zboru smeroval na územie Poľska, došlo k presunu jeho súčastí do priestoru západne od Prešova. 22. januára na úpätí horského masívu Branisko vystriedal jednotky sovietskej 128. streleckej divízie a v rovnakom dni prešiel do podriadenosti veliteľa 18. armády s úlohou postupovať pozdĺž cesty vedúcej na Spišské Podhradie, Levoču a Liptovský Mikuláš. Po prekonaní nepriateľského odporu na Branisku (25. 1.) jednotky zboru v súčinnosti so sovietskou 24. streleckou divíziou oslobodili Levoču (27. 1.) a Kežmarok (28. 1.), ovládli južné svahy Vysokých Tatier, oslobodili Štrbu (29. 1.) a Liptovský Hrádok (31. 1.). Na začiatku februára východne od Liptovského Mikuláša narazili na vopred zorganizovanú silnú obranu nepriateľských jednotiek. Ich pokusy o oslobodenie Liptovského Mikuláša uskutočnené v dňoch 3., 5., 12. a 13. februára skončili neúspešne a 14. februára na čiare kóta 790 – Žiar – Smrečany – výšina 713 – Okoličné 1. čs. armádny zbor prešiel do dočasnej obrany.

doc. PhDr. Jozef Bystrický, CSc.
Vojenský historický ústav

Samopalníci 1. čs. armádneho zboru v boji pod Vysokými Tatrami

Gabčíkovi zlyhal

Britský 9 mm samopal Sten Mark II. s výrobným číslom FH 43298 do zbierok vtedajšieho Dukelského múzea pribudol ako dar od Krajskej správy Zboru národnej bezpečnosti Košice 18. júna 1968.

Zbraň predstavovala druhý a zároveň najrozšírenejší model britských samopalov Sten, ktoré navrhli v priebehu druhej svetovej vojny, konkrétne v roku 1940, pričom ich sériová výroba sa rozbehla v roku 1941. Vyznačovali sa jednoduchosťou konštrukcie a časovo aj ekonomicky nenáročným spôsobom výroby. Ich konštrukcia pozostávala zväčša len zo 47 súčiastok.

Prvý bol v roku 1941

Pri výrobe sa využívalo lisovanie, ohýbanie a zváranie. S vývojom samopalov sa na britských ostrovoch začalo neskoro. Prvý typ z prelomu 1939 – 1940 Lanchester Mark I. bol napodobeninou nemeckých samopalov Maschinenpistole (MP) 28/II Schmeiser. Bol pomerne náročný na výrobu, a tak ich do júna 1941 vyprodukovali len menšie množstvo. Pridelovali ich predovšetkým námorným jednotkám.

Britské samopaly Sten navrhli v roku 1940 konštruktéri Royal Small Arms Factory (RSAF) v Enfielde Harold John Turpin a major Reginald Vernon Sheperd. Názov vznikol zložením začiatkových písmen priezvisk oboch konštruktérov a prvých dvoch písmen zbrojovky v Enfielde. Výroba sa začala v marci 1941. Počas druhej svetovej vojny postupne vzniklo šesť variant Mark I. – Mark VI. Na výrobe sa podieľali štyri britské zbrojovky. Okrem Veľkej Británie samopaly Sten vyrábali aj v Kanade a v menšej miere na Novom Zélande. Dovedna v priebehu druhej svetovej vojny vyrobili vyše štyri a pol milióna samopalov Sten všetkých variantov.

Oblúbená zbraň

Samopaly využívali náboj kalibru 9×19 mm Luger Parabellum. Boli v zásobníkoch s kapacitou 32 nábojov. Zásobníková šachta na upevnenie zásobníka k samopalu sa nachádzala na ľavej bočnej strane puzdra jeho záveru. Hmotnosť samopalov s prázdny zásobníkom bola okolo 3 300 gramov. Niektoré varianty mali hlavňu upravenú, aby na ňu bolo možné nasadiť tlmič. Na ďalšie bolo možné nasadiť štandardný puškový bodák. Samopaly Sten dodávali aj hnutiam odporu po celej Európe. Vo výzbroji ich v menšej miere mali aj jednotky 1. čs. armádneho zboru v ZSSR. Prvý variant s označením Mark I. sa vyrábala od marca 1941 do konca júla 1942. Vyrobili však len zhruba stotisíc kusov.

Po jednoduchých úpravách vznikol druhý, najrozšírenejší variant Sten Mark II. Od augusta 1941 do konca druhej svetovej vojny vyrobili vyše 2,5 milióna kusov. Zbraň mala kratšiu, ľahko odnímateľnú hlavňu, ktorá bola s puzdrom záveru spojená pomocou väčšej matice. Tá zároveň slúžila aj na uchopenie zbrane pri streľbe. Zbraň strieľala zo zadnej polohy záveru, preto ju bolo pred streľbou potrebné natiahnuť.

Atentát v Prahe

Okrem modelu Mark II. sa pre potreby špeciálnych jednotiek vyrábali samopaly Sten Mark II S. Mali hlavňu prispôbenú na nasadenie tlmiča zvuku výstrelu. Jednoduchá konštrukcia mala aj nevýhody. Najväčšiu predstavoval zásobník. Pri jeho naplnení 32 nábojmi dochádzalo takmer so železnou pra-

videlnosťou na začiatku streľby k zasekávaniu zbrane spriechenením náboja v komore. Preto sa v predpisoch na jar 1942 objavil zákaz plniť zásobníky viac ako 28 nábojmi. Samopal Sten Mark II. s výrobným číslom FF 209 zohral tragickú rolu v atentáte na zastupujúceho ríšskeho protektora Čiech a Moravy Reinharda Heydricha 27. mája 1942 v Prahe. Vtedy samopal Sten Mark II. v rukách rotmajstra Jozefa Gabčíka zlyhal. Predpokladá sa, že hlavnou príčinou bolo zaseknutie zbrane pre naplnenie zásobníka 32 nábojmi.

Počas roku 1943 sa vo výrobe objavila tretia verzia samopalu Sten Mark III. Tieto samopaly sa vyrábali najmä v Kanade. Na prelome rokov 1943 – 1944 sa objavil štvrtý variant pod označením Mark IV. Jeho výroba bola minimálna, lebo v prvej polovici roku 1944 vznikol Mark V. Kombinoval výhody všetkých svojich predchodcov. Jeho charakteristickým znakom bola plná drevená pažba. Koncom druhej svetovej vojny sa napokon objavil aj šiesty typ samopalov Sten pod označením Mark VI.

Aj napriek svojim nedostatkom boli samopaly Sten všeobecne považované za pomerne spoľahlivé zbrane, ktoré si získali veľkú obľubu medzi vojakmi. V priebehu vojny konštrukciu samopalov Sten odkopirovali Nemci, ktorí ju s menšími úpravami vyrábali pod označením MP 3008. Samopaly Sten slúžili v britskej armáde až do roku 1960, keď ich postupne nahrádzali samopaly Sterling.

Mgr. Peter Holík

Vojenský historický ústav – Vojenské historické múzeum, múzejné oddelenie Svidník

PRIDAJ SA K ELITE -
OZBROJENÝM SILÁM SR

**MNOHO PROFESIÍ,
JEDNO POSLANIE**